

บทที่ 4

ผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่ที่ศึกษา

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน
2. รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2552
3. สภาพการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียน

บ้านคลองขวางบน

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนาแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 การร่างรูปแบบและการนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การปรับปรุงและการรับรองรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่ที่ศึกษา

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน

โรงเรียนบ้านคลองขวางบน ตั้งอยู่เลขที่ 15/3 หมู่ที่ 6 ตำบลลาดหลุมแก้ว อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12140 โทรศัพท์ 0-2977-6168

โทรสาร 0-2977-6168 Website <http://www.geocities.com/banklongquangbon/>

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 มีเนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน 42 ตารางวา มีเขตพื้นที่บริการ 1 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 6 ตำบลลาดหลุมแก้ว อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี โรงเรียนบ้านคลองขวางบน เปิดทำการสอน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 เริ่มสอนครั้งแรกตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ปี พ.ศ. 2510 เปิดสอนเพิ่มในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และปี พ.ศ. 2523 เปิดสอน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ปัจจุบันทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีคำขวัญว่า “มีใจใฝ่รู้ ควบคู่คุณธรรม กายจิตเลิศล้ำ ผู้นำรักไทย” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ โรงเรียนมุ่งมั่นสร้างนักเรียนให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน สามารถคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น มีคุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพและพลานามัยที่สมบูรณ์ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมไทย โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ระบบโครงสร้างการบริหารงาน

โรงเรียนบ้านคลองขวางบน แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 งาน ได้แก่

1. การบริหารวิชาการ
2. การบริหารงบประมาณ
3. การบริหารงานบุคคล
4. การบริหารทั่วไป

ผู้บริหารยึดหลักการบริหารจัดการ คือ “การทำงานแบบมีส่วนร่วม” บริหารงานตามวงจรทำงานแบบ PDCA (Plan Do Check Action) โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้กำกับและติดตามประเมินผลการดำเนินงานของทุกฝ่าย ซึ่งในการดำเนินการนั้น โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคน ทุกฝ่ายร่วมกันวางแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีการติดตามการดำเนินงาน และหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นร่วมกัน

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนชนบท อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลาดหลุมแก้ว อยู่ห่างไกลจากถนนสายหลักห่างจากอำเภอลาดหลุมแก้ว ประมาณ 11 กิโลเมตร การคมนาคมค่อนข้างลำบากเพราะไม่มีรถโดยสารประจำทาง มีบ้านเรือนอยู่ริมคลอง มีประชาชนประมาณ 600 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียนได้แก่ สถานีอนามัยหมู่ 6 ตำบลลาดหลุมแก้ว วัดศรีเขตนันทาราม วัดบัวขวัญ อาชีพหลักคือ ทำนา เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม อยู่ใกล้แหล่งน้ำลำคลอง ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ การทำบุญตักบาตร ลอยกระทง รดน้ำดำหัววันสงกรานต์ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทำนา ประชาชนร้อยละ 100 นับถือศาสนาพุทธ ฐานะทางเศรษฐกิจรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000 บาท

โรงเรียนบ้านคลองขวางบน อยู่ใกล้แหล่งเรียนรู้ เช่น วัดบัวขวัญ (ศาลาแดง) ตำบลลาดหลุมแก้ว อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี 12140 บ้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับดนตรีไทยของ นายเฉลิมชัย จันทร์ทอง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับพิธีการทางศาสนา ของ นายเสริม บางภูมิ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการทำนาของนายจำนงค์ เกาะแก้ว สำนักงานสาธารณสุขประจำตำบลลาดหลุมแก้ว ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาสวัดศรีเขตนันทาราม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในเรื่องทุนการศึกษาสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์

ที่โรงเรียนขาดแคลน และพระสงฆ์มาบรรยายธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนบ้านคลองขวางบนอยู่ในชุมชนชนบท ห่างจากตัวเมือง และห่างจากแหล่งอบายมุขต่าง ๆ จึงไม่มีสิ่งเสพติดให้โทษใด ๆ ทั้งสิ้น อยู่กันอย่างสงบสุข ปลอดภัยต่าง ๆ

2. รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2552

จุดเด่นของโรงเรียนจากการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบที่ 2 ได้ให้ข้อสังเกตไว้ดังนี้ 1. โรงเรียนประสบความสำเร็จใน การพัฒนาร่างกาย อารมณ์ และสังคม ตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่กำหนด นักเรียนของโรงเรียน มีคุณธรรม จริยธรรม และสุขภาพแข็งแรง ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีสุนทรียภาพในด้านศิลปะและดนตรี นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและมีทักษะในการทำงานร่วมกัน 2. โรงเรียนจัดองค์การ โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ โดยส่งเสริมความสัมพันธ์ ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา 3. ครูในโรงเรียนได้รับการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มีการทำงานแบบร่วมมือ ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา 4. บุคลากรของโรงเรียนทุกคนมีความกระตือรือร้นสนใจที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ และการบริหาร ทำให้โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น หลายประการ จนเป็นที่ยอมรับของผู้ที่มาเยี่ยมชม 5. นักเรียนมีความสามารถและทักษะในการเล่นดนตรีไทย อย่างน้อยคนละ 1 ชนิด

ในปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านคลองขวางบน ได้กำหนดทิศทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคตามแผนปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2552 ไว้

5 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ

ยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1 คุณธรรมนำความรู้ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ย่อยที่ 2 ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ย่อยที่ 3 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ย่อยที่ 4 กระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้สถานศึกษา

ยุทธศาสตร์ย่อยที่ 5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและ

ท้องถิ่น ในการจัดการศึกษา

จากการศึกษาในแผนปฏิบัติการประจำปีและจากยุทธศาสตร์การพัฒนาคตามแผนปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน พบว่า มีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นบางข้อ แต่ยัง ไม่ครอบคลุมและเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน แต่โรงเรียนและบุคลากรมีความพร้อมและมุ่งมั่นที่จะดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคโรงเรียนและมีคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้น

3. สภาพการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียน

บ้านคลองขวางบน

จากการสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียนและจากการพูดคุยกับครูในโรงเรียนระหว่างวันที่ 3 – 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 พบว่า ในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ของโรงเรียนนั้นมีดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ

โรงเรียนมีรูปแบบการบริหารจัดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เชื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้มีข้อมูลพื้นฐานที่ครอบคลุม พอเพียง ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน แต่บุคลากรยังมีความรู้และเข้าใจการใช้สื่อ ICT ที่มีอยู่ได้น้อย ได้รับการจัดสรรเจ้าหน้าที่ธุรการร่วมกัน 2 โรงเรียน เพื่อปฏิบัติงานธุรการ งานข้อมูล งานพัสดุ จัดซื้อ จัดจ้าง ร่วมกัน ตลอดจนระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการทรัพยากรอื่น ๆ ร่วมกัน โรงเรียนมีการสร้างแรงจูงใจแก่ครูในโรงเรียน โดยการสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การชมเชย พาไปศึกษาดูงาน การพิจารณาความดีความชอบ ทำให้บุคลากรเหล่านั้นมีกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยปรับหลักสูตรที่เชื้อต่อการสอนแต่ละชั้น เน้นการสอนแบบบูรณาการ พัฒนาผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนให้มีศักยภาพเกี่ยวกับการเรียนการสอนและ การประกันคุณภาพพร้อมที่จะดำเนินงานในโรงเรียน ขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการผลิตและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน พัฒนาสื่อสำเร็จรูป ที่สามารถพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และระบบคอมพิวเตอร์ มาเสริมการเรียนการสอนนั้น ยังมีน้อยมาก มีนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนบ้าง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน

มีบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์เพียงพอตามมาตรฐานสำหรับจัดการศึกษา อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรับปรุงและพัฒนาสถานที่เรียน สภาพแวดล้อมที่เชื้อต่อการเรียนรู้แก่นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเพียงพอและเหมาะสม จัดอัตรากำลังครูในโรงเรียนขนาดเล็กให้เพียงพอตามเกณฑ์ แก้ปัญหาการขาดแคลนครู

ตัวรูปแบบต่าง ๆ เช่น สอนแบบบูรณาการเนื้อหา มีการสอนรวมชั้นเรียน พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุก ๆ ด้าน เช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องเขียน แบบเรียน อาหารกลางวัน การอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่นักเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

โรงเรียนมีการส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการหรือสถาบันสังคมอื่น มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาใน โรงเรียน พัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กบางส่วนเพื่อเปลี่ยนสภาพเป็นศูนย์เด็กปฐมวัย แหล่งเรียนรู้ของชุมชน จัดให้มีระบบและกลไกในการระดมทรัพยากรที่จะเอื้อประโยชน์แก่การจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยโรงเรียนมีวิธีการระดมทรัพยากรที่เหมาะสม โปร่งใส มีแผนการดำเนินการที่ชัดเจนว่าจะนำทรัพยากรที่ได้ไปพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในด้านใด ๆบ้าง ผลประโยชน์ที่ผู้บริจาคจะได้รับ อาทิเช่น การลดหย่อนภาษี จากการศึกษาดูงานเอกสารและได้พูดคุยกับคณะครู พบว่า โรงเรียนได้มีการดำเนินการบางข้อ ตามยุทธศาสตร์ของการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก แต่บุคลากรไม่ทราบว่าเป็นมาตรการในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้มาตรการบางข้อ ไม่ได้มีการดำเนินการและไม่ได้นำมาทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน เป็นเพียงการดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนาแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

1. การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา (สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา, 2550, หน้า 2-3) ได้ให้ความหมายคุณภาพการศึกษา หมายถึง ภาพรวมของผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมตามที่คุณเรียนแต่ละระดับพึงมี พึงเป็น และพนม พงษ์ไพบูลย์

(2550, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่า คุณสมบัติที่เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เรียน หรือความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้านอันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับการศึกษา ถ้าเจริญงอกงามมาก ก็แสดงว่าการศึกษาที่มีคุณภาพมาก ความงอกงามนี้ครอบคลุมตั้งแต่ทักษะขั้นพื้นฐาน เช่น การอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ ความเข้าใจในวิทยาการต่าง ๆ ที่จำเป็นกับชีวิต ตลอดจนความสามารถในการประกอบอาชีพ เป็นคนดี มีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมเป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ รู้จักพัฒนาตนเอง ให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้านอยู่เสมอและดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุขในสังคม

ในการกำหนดกรอบงานคุณภาพของสถานศึกษา แซลลิส (Sallis) กล่าวว่า จำเป็นที่สถานศึกษาต้องกำหนดมาตรฐานของตนเองสำหรับเป็นหลักการด้านคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน และกำหนดแนวทางการดำเนินการให้บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด โดยดำเนินการ ตามขั้นตอนที่สำคัญดังนี้ 1) ค้นหาว่าอะไรที่สถานศึกษาจะต้องปฏิบัติ 2) มีวิธีดำเนินการอย่างไร 3) จัดบันทึกรายการสิ่งที่ต้องปฏิบัติ 4) ลงมือปฏิบัติในสิ่งที่ระบุไว้ และ 5) จัดทำหลักฐานแสดงในสิ่งที่ปฏิบัติได้สำเร็จตามประเด็นรายการที่ต้องการปฏิบัติ โดยแซลลิส (Sallis, 2002, p. 138-145)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1-29) มุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพการศึกษา โดยพยายามพัฒนาผู้บริหารและครูให้มีศักยภาพพอเพียงต่อการจัดการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้เข้มแข็งและสนับสนุนปัจจัยบางประการเพิ่มเติม เช่น เงินอุดหนุนรายหัว งบประมาณงานบางรายการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากผลการประเมินทั้งประเมินตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก พบว่า การดำเนินงานดังกล่าวยังได้ผลอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจมากนัก เพื่อเป็นการตอบสนองปัญหาและความต้องการดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก เป็น 4 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ

โรงเรียนขนาดเล็กทุกแห่งมีรูปแบบการบริหารจัดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

แนวทาง/ มาตรการ

1. พัฒนาระบบวางแผนการจัดตั้งและพัฒนาโรงเรียน ในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยจะดำเนินการร่วมกับสถาบันประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย องค์การยูเนสโก และหน่วยงานภายในจังหวัด ในการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้สามารถจัดทำแผนการจัดตั้งและพัฒนาโรงเรียน โดยคาดการณ์จำนวนเด็กและเยาวชนในวัยเรียนในอนาคต วางแผน จัดตั้ง ยุบเลิก รวม ปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพในพื้นที่ ทั้งนี้ จะจัดทำแผนในตำบลและอำเภอที่นำร่องเป็นลำดับแรก และขยายผล ไปสู่แผนที่ครอบคลุมทั้งพื้นที่ ในกรณีที่โรงเรียนจำเป็นต้องยุบเลิก อาจร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาเป็น ศูนย์ปฐมวัย โรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะช่วงชั้นที่ 1 หรือแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ

2. พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เพื่อให้มีข้อมูลพื้นฐานที่ครอบคลุม พอเพียง ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน บุคลากร มีความรู้และเข้าถึงการใช้สื่อ ICT ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำ Best Practice ในโรงเรียน ที่ดำเนินการ ได้ผลแล้วมาเผยแพร่ พร้อมทั้งตั้งศูนย์ ICT ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และศูนย์เครือข่าย โรงเรียน เพื่อบริการ โรงเรียนขนาดเล็ก

3. พัฒนาระบบบริหารจัดการสำหรับ โรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน โดยจะ พัฒนาเครือข่าย โรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถใช้เจ้าหน้าที่ธุรการร่วมกัน เพื่อปฏิบัติงานธุรการ งานข้อมูล งานพัสดุ จัดซื้อจัดจ้าง ร่วมกัน ตลอดจนระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการ จัดการ ทรัพยากรอื่น ๆ ร่วมกัน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล ไม่สามารถรวมกลุ่มกับ โรงเรียนอื่นจะพัฒนาและนำระบบเทคโนโลยีเพื่อการบริหารและสื่อสารมาใช้

4. สร้างแรงจูงใจแก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการสร้างแรงจูงใจ ด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้บุคลากรเหล่านั้นมีกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น เช่น การ พิจารณาความดีความชอบ การนำผลงานการพัฒนาโรงเรียนมาประกอบการแต่งตั้งโยกย้าย และ การปรับปรุงตำแหน่ง ปรับระบบบริหารบุคลากร มาตรฐานอัตรากำลังให้เหมาะสม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนขนาดเล็กทุกแห่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ นักเรียน มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทาง/ มาตรการ

1. พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยปรับหลักสูตร

ที่เกี่ยวกับการสอนแต่ละชั้น เน้นการสอนแบบบูรณาการ การสอนแต่ละชั้น

2. พัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนให้มีศักยภาพเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพพร้อมที่จะดำเนินงานในโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลิตและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน พัฒนาสื่อสำเร็จรูป ที่สามารถพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการนำการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และระบบคอมพิวเตอร์มาเสริมการเรียนการสอน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน การหมุนเวียนครู

4. นิเทศ ติดตาม กำกับ โรงเรียนขนาดเล็กอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

5. วิจัยและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน

โรงเรียนขนาดเล็กทุกแห่งมีบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์เพียงพอ

คณมาตรฐานสำหรับการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทาง/ มาตรการ

1. จัดทำมาตรฐาน โรงเรียนขนาดเล็กด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์

2. ปรับปรุงและพัฒนาสถานที่เรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แก่นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเพียงพอและเหมาะสม

3. จัดอัตรากำลังครูในโรงเรียนขนาดเล็กให้เพียงพอตามเกณฑ์ แก้ปัญหาการขาดแคลนครูด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น สอนแบบบูรณาการเนื้อหา บูรณาการกลุ่มอายุ (แต่ละชั้น) ครูเวียนสอน ครูฝึกสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

4. พัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนให้สามารถปฏิบัติงานได้ในสภาพการณ์ที่โรงเรียนมีข้อจำกัดเรื่องทรัพยากร

5. พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในทุก ๆ ด้าน เช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องเขียน แบบเรียน อาหารกลางวัน การอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่นักเรียน กรณีที่มีการยุบรวมโรงเรียน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถมีความพร้อมในการเรียนจบการศึกษา

6. สนับสนุนงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นให้เพียงพอที่จะจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

โรงเรียนขนาดเล็กทุกแห่งได้รับความร่วมมือ ช่วยเหลือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการหรือสถาบันสังคมอื่น

แนวทาง/ มาตรการ

1. พัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กและรับโอนโรงเรียนบางส่วนเพื่อเปลี่ยนสภาพเป็นศูนย์เด็กปฐมวัย แหล่งเรียนรู้ของชุมชน
4. เตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วม ให้แก่ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้เห็นความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นของการมีส่วนร่วม การเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และแนวปฏิบัติของการมีส่วนร่วม
5. จัดให้มีระบบและกลไกในการระดมทรัพยากร ที่จะเอื้อประโยชน์แก่การจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยโรงเรียนมีวิธีการระดมทรัพยากรที่เหมาะสม โปร่งใส มีแผนการดำเนินการที่ชัดเจนว่าจะนำทรัพยากรที่ได้ไปพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในด้านใด ๆ บ้าง ผลประโยชน์ที่ผู้บริจาคจะได้รับ อาทิเช่น การลดหย่อนภาษี
6. วิจัย และพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม จัดทำ Best Practice การมีส่วนร่วม เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้รับรู้

2. การศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ใช้แนวทางจากวงจรการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Spiral) เคมมิสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis & McTaggart, 1988) ที่ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Action) การสังเกตผล (Observation) การสะท้อนผล (Reflection) ประกอบกับใช้วิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นผู้บริหาร ผู้วิจัยร่วม และครู ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการให้ครูในโรงเรียนมีบทบาทในการร่วมกันพัฒนาโรงเรียนและสร้างรูปแบบร่วมกันทำให้เกิดความภาคภูมิใจและไม่ถูกมองว่าเข้มแต่การปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น การเลือกใช้วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ เพื่อสร้างให้ครูเกิดความกระตือรือร้นและความรู้สึกเป็นเจ้าของนำไปสู่พันธะผูกพันตนเอง

ให้ส เมารตดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความต้องการของครูอย่างแท้จริงและ โดยที่ผู้บริหาร ไม่ต้องเข้าไปกำหนด ควบคุมให้เป็นไปตามความต้องการหรือความคิดของผู้บริหารโรงเรียน

นอกจากนี้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทำให้เกิดความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีการนำเอาข้อมูลจากการปฏิบัติในรอบที่ผ่านมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญของการพัฒนาให้ดีขึ้นในรอบต่อไป ซึ่งเป็นการปฏิบัติเป็นวงจรในรอบต่อไป ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนนำไปสู่การสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป โดยที่ผู้บริหารและครูพอใจในสิ่งที่พบและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับการปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นรูปธรรม การใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้จึงเหมาะสมกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การกำหนดประเด็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นสำคัญที่จะใช้ในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก เป็น 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในการจัดการศึกษา และได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อเป็นกรอบในการกำหนดกิจกรรมในการดำเนินงานของโรงเรียนต่อไป

2. การขออนุญาตเก็บข้อมูลและการยินยอมของกลุ่มตัวอย่าง

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เสนอโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยและผ่านการรับรองโครงการแล้ว ผู้วิจัยได้แสดงแบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและผู้วิจัยได้เตรียมแบบฟอร์มใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจได้ลงนาม ซึ่งทำให้ผู้วิจัยเกิดความมั่นใจและมีความพร้อมในการวิจัยเพื่อดำเนินการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 2 การร่างรูปแบบและการนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กไปทดลองใช้

1. การศึกษาสภาพการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนา โรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน

ก่อนที่ผู้วิจัยจะศึกษาสภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน นั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนได้ศึกษาแผนปฏิบัติงานประจำปี 2552 พบว่า ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์คุณธรรมนำความรู้ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ยุทธศาสตร์กระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้สถานศึกษา และยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก แต่เมื่อพิจารณาแล้วโรงเรียนยังไม่มีโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม มีปรากฏในแผนปฏิบัติการแต่เพียงข้อความเชิงนโยบายเท่านั้น

เพื่อให้โรงเรียนบ้านคลองขวางบนมีสภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี 2553 ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนจึงได้สร้างความสนใจร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยกำหนดให้เป็นหัวข้อหลักในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนปีการศึกษา 2553 ซึ่งดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนขึ้นระหว่างวันที่ 10 – 12 พฤษภาคม 2553 โดยได้สอดแทรกยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้อธิบายให้ความรู้ด้วยตนเอง เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนได้ศึกษาเอกสารและ

งานวิจัยเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 – 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1-29) รายงานการศึกษาของ ประเสริฐ จั่นแก้ว (2551) เรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมาเขต 4 ปีการศึกษา 2550 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนภายหลังการประเมินภายนอก รอบแรก โดย ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช (2552) เป็นต้น

หลังเสร็จสิ้นการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ปีการศึกษา 2553 แล้ว ผู้วิจัยได้เตรียมการเพื่อเข้าสู่รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทาบทามผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้วิจัยร่วมในครั้งนี้ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ เป็นผู้มีความรู้สันทัดที่ดีและมีความน่าเชื่อถือ ยินดีให้ความร่วมมือกับการวิจัย มีประสบการณ์ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กมากกว่า 8 ปีและเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนนำร่องในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบัวขวัญ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

โดยที่ผู้วิจัยร่วมได้ตอบรับและยินดีให้ความร่วมมือ ผู้วิจัยจึงได้อธิบายกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และได้มอบเอกสารให้กับผู้วิจัยร่วม เพื่อนำไปศึกษาและทำความเข้าใจในกระบวนการวิจัยดังกล่าวและเพื่อให้สามารถแสดงบทบาทของผู้วิจัยร่วมได้เป็นอย่างดีตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ หลังจากนั้นผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วมได้เชิญคณะครูร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา รวมทั้งวางแผนแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจะเข้าสู่กระบวนการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนต่อไป

จากการพูดคุยและสัมภาษณ์ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2553 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2553 ได้สัมภาษณ์และพูดคุยกับครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน เกี่ยวกับสภาพการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ซึ่งครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ให้ความเห็น ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ พบว่า โรงเรียนมีรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการจัดกิจกรรม มีการจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในแต่ละปีอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้มีข้อมูลพื้นฐานที่ครอบคลุม พอเพียง ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน แต่บุคลากรยังมีความรู้และเข้าใจการใช้สื่อ ICT ที่มีอยู่ได้น้อย ได้รับการจัดสรรเจ้าหน้าที่ธุรการร่วมกัน 2 โรงเรียน เพื่อปฏิบัติงานธุรการ งานข้อมูล งานพัสดุ จัดซื้อจัดจ้างร่วมกัน ทำให้งานบางอย่างไม่ต่อเนื่อง และไม่ทันต่อเวลา ตลอดจนระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและจัดการทรัพยากรอื่น ๆ ร่วมกัน โรงเรียนมีการสร้างแรงจูงใจแก่ครูในโรงเรียน เช่น การให้แรงเสริมด้วยการชมเชย การพาไปศึกษาดูงาน การส่งครูเข้าอบรมต่างๆ การพิจารณาความดีความชอบ ทำให้บุคลากรเหล่านั้น มีกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในภาพรวมส่วนใหญ่ครูจะให้ข้อมูลว่า “จำนวนครูมีน้อยทำให้ภาระงานของครูมีมาก” มีครูคนหนึ่งกล่าวว่า “ครูไม่ทำหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว ยังมีงานพิเศษอื่นๆอีกหลายอย่าง” มีครูบางคนกล่าวว่า “เป็นครูรุ่นเก่าไม่ถนัดในการใช้เทคโนโลยีในการทำงาน” ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนกล่าวว่า “สิ่งที่โรงเรียนได้ดำเนินการมาดีอยู่แล้ว ไม่มีปัญหาอะไร”

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยปรับหลักสูตรที่เอื้อต่อการสอนลดชั้น เน้นการสอนแบบบูรณาการ เนื่องจากปัญหา ครูไม่ครบชั้นเรียน มีการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนให้มีศักยภาพเกี่ยวกับการเรียน การสอนและการประกันคุณภาพพร้อมที่จะดำเนินงานในโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังไม่มีการผลิตและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอนเท่าที่ควร ขาดการพัฒนาสื่อสำเร็จรูปที่สามารถพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีครูบางคนกล่าวว่า “ระบบอินเตอร์เน็ตของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการสืบค้นข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพราะใช้ดาวเทียมทำให้สัญญาณไม่ดีเท่าที่ควร” ตลอดจนการนำเทคโนโลยีทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนยังไม่ได้มีการติดตั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ครูอีกคนกล่าวว่า “ครูไม่มีความถนัดในการจัดการเรียนการสอนในบางรายวิชา เช่น ภาษาอังกฤษ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ” โรงเรียนมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่ครูไม่มีความถนัดอีกด้วย ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเห็นเหมือนกันว่า “ครูจัดการเรียนการสอนได้ดีอยู่แล้ว สิ่งที่โรงเรียนดำเนินการมาดีอยู่แล้ว คณะกรรมการให้โรงเรียนดำเนินการได้ตามที่โรงเรียนต้องการ”

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน พบว่า วัสดุ

และครุภัณฑ์เพียงพอตามมาตรฐานสำหรับการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ครูคนหนึ่งกล่าวว่า “ในด้านอาคารเรียนถือว่าจำนวนห้องเรียนของโรงเรียน

ไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน เพราะว่าอาคารเรียนมีจำนวน 8 ห้องเรียน แต่โรงเรียน

ต้องจัดเป็นห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่นห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ขณะที่จำนวนนักเรียน

ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 8 ห้องเรียนเช่นกัน” แต่ครู

อีกคน กล่าวว่า” โรงเรียนได้มีการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่เรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ

การเรียนรู้แก่นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเพียงพอและเหมาะสม...” นอกจากนี้ในเรื่องของ

การจัดอัตราค่าจ้างครูในโรงเรียนขนาดเล็กให้เพียงพอตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจัดโดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นหลัก เช่น จำนวนนักเรียนไม่เกิน 80 คน

จะมีครูตามเกณฑ์ได้ 4 คน ซึ่งในความเป็นจริงนักเรียนมี 8 ห้องเรียน ทำให้โรงเรียนต้อง

แก้ปัญหาการขาดแคลน ครูด้วยรูปแบบต่างๆ เช่น การสอนแบบบูรณาการเนื้อหา การบูรณาการ

กลุ่มอายุ (คณะชั้น) การสอนรวมชั้นเรียน โรงเรียนมีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในทุก ๆ ด้าน เช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องเขียน แบบเรียน อาหารกลางวัน การอำนวยความสะดวก

ในการเดินทางแก่นักเรียน เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ส่วนคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานกล่าวว่า “อยากให้โรงเรียนหาครูเพิ่ม เพื่อลดภาระการทำงานของครู”

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา พบว่า

โรงเรียนมีการส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการหรือสถาบันสังคมอื่น

มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาในโรงเรียน พัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กบางส่วนเพื่อเปลี่ยนสภาพเป็น

ศูนย์เด็กปฐมวัย แหล่งเรียนรู้ของชุมชน จัดให้มีระบบและกลไกในการระดมทรัพยากร

ที่จะเอื้อประโยชน์แก่การจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยโรงเรียนมีวิธีการระดมทรัพยากร

ที่เหมาะสม โปร่งใส มีแผนการดำเนินการที่ชัดเจนว่าจะนำทรัพยากรที่ได้ไปพัฒนา สนับสนุน

ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในด้านใด ๆบ้าง ผลประโยชน์ที่ผู้บริจาคจะได้รับ อาทิเช่น การลดหย่อนภาษี

ครูคนหนึ่งกล่าวว่า “ผู้ปกครองและชุมชนยินดีและพร้อมที่จะช่วยเหลือโรงเรียน

อยู่ตลอดเวลา หากแต่ผู้ปกครองและชุมชนขาดทุนทรัพย์ที่จะช่วยโรงเรียน มีแต่กำลังกายเท่านั้น”

และโรงเรียนเองก็เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามาใช้สถานที่ต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมอยู่เสมอ เช่น

การประชุมหมู่บ้าน การจัดงานเลี้ยงต่าง ๆ การเล่นกีฬา ออกกำลังกาย เป็นต้น

นอกจากนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาคณาการศึกษิตตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยได้สำรวจสภาพการพัฒนาคณาการศึกษิตตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษิตขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสำรวจที่พัฒนาจากยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษิตขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 – 2553 (กระทรวงศึกษิตการ, 2551, หน้า 1-29) ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษิตขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบวางแผน และการบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพ การศึกษิต ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างควมพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษิต ด้านละ 12 ข้อ รวมจำนวน 48 ข้อ ทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษิตขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนบ้านคลองขวางบนในปัจจุบัน โดยใช้แบบสอบถามตามความคิดเห็นของผู้วิจัยร่วม ครู และคณะกรรมการสถานศึกษิตขั้นพื้นฐาน และทราบสภาพ ดำเนินงานและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 8 – 12

ตารางที่ 8 ผลการสำรวจสภาพการดำเนินการพัฒนาคณาการศึกษิตตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ในภาพรวม

ยุทธศาสตร์	n = 15			
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
- ด้านการพัฒนาระบบวางแผนและ				
การบริหารจัดการ	4.24	.657	3	มีการดำเนินการมากที่สุด
- ด้านการพัฒนาระบบการเรียน				
การสอนและการประกันคุณภาพ				
การศึกษิต	3.91	.987	4	มีการดำเนินการมาก
- ด้านการเสริมสร้างควมพร้อมและ				
ความเข้มแข็งของโรงเรียน	4.62	.497	1	มีการดำเนินการมากที่สุด
- ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจาก				
ทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษิต	4.28	.709	2	มีการดำเนินการมากที่สุด

จากตารางที่ 8 สภาพการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ด้านการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียนมีการดำเนินการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนด้านการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับต่ำสุด ($\bar{X} = 3.91$)

ตารางที่ 9 ผลการสำรวจสภาพการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ด้านการพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์	n = 15			
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1 โรงเรียนของท่านมีแผนพัฒนาโรงเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัด	4.40	.51	3	ดำเนินการมากที่สุด
2 โรงเรียนของท่านมีแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเป็นระบบเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน	4.93	.26	1	ดำเนินการมากที่สุด
3 โรงเรียนของท่านดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก	4.60	.51	2	ดำเนินการมากที่สุด
4 โรงเรียนประสานงานกับหน่วยงานในเขตพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลเด็กก่อนวัยเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.27	.46	1	ดำเนินการมากที่สุด
5 โรงเรียนของท่านมีข้อมูลและสารสนเทศครอบคลุมงานวิชาการงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไปที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน	4.13	.74	2	ดำเนินการมาก
6 ท่านสามารถใช้ข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนตามความต้องการได้อย่างสะดวก	4.07	.4	4	ดำเนินการมาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์		n = 15			
		$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
7	โรงเรียนของท่านนำข้อมูลและสารสนเทศมาประกอบการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.40	.51	5	ดำเนินการมากที่สุด
8	ครูในโรงเรียนของท่านมีความรู้และเข้าถึงการใช้สื่อ ICT ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ	3.27	.59	6	ดำเนินการปานกลาง
9	โรงเรียนของท่าน สนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อสร้างระบบข้อมูลสารสนเทศการเรียนการสอน	3.93	.80	8	ดำเนินการมาก
10	สารสนเทศการเรียนการสอนโรงเรียนของท่านปรับปรุงระบบการมอบหมายงานให้บุคลากรอย่างเหมาะสม	4.60	.51	7	ดำเนินการมากที่สุด
11	โรงเรียนของท่านสามารถปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เอื้อต่อการสอนแต่ละชั้น	4.27	.46		ดำเนินการมากที่สุด
12	ครูในโรงเรียนของท่านสามารถจัดการเรียนการสอนแบบแต่ละชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.07			ดำเนินการมาก

จากตารางที่ 9 ยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน มีรายการที่มีสภาพการดำเนินการมากที่สุด คือ โรงเรียนของท่านมีแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเป็นระบบเป็นสายลักษณะอักษรที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.93$) รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนของท่านดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก และ โรงเรียน

ของท่านปรับปรุงระบบการมอบหมายงานให้บุคลากรอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.60$) รายการที่มีภาพการดำเนินการต่ำที่สุด คือ ครูในโรงเรียนของท่านมีความรู้และเข้าถึงการใช้อีซีไอที ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.27$)

ตารางที่ 10 ผลการสำรวจสภาพการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ด้านการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา

ยุทธศาสตร์		$n = 15$			
		$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1	ครูในโรงเรียนของท่านสามารถใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	4.07	.26	6	ดำเนินการมาก
2	ครูในโรงเรียนของท่านสามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีที่หลากหลาย	4.13	.35	5	ดำเนินการมาก
3	โรงเรียนของท่านสนับสนุนให้ครูพัฒนาสื่อนวัตกรรมสำเร็จรูปที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระ	4.00	.53	7	ดำเนินการมาก
4	โรงเรียนของท่านนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ	4.13	.35	5	ดำเนินการมาก
5	โรงเรียนของท่านนำภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยในการจัดการเรียนการสอนอย่างค่อเนื่อง	4.53	.52	3	ดำเนินการมากที่สุด
6	โรงเรียนของท่านจัดทำทะเบียนข้อมูลทรัพยากรบุคคลในชุมชนทุกสาขาวิชาชีพที่เป็นปัจจุบัน	4.13	.35	5	ดำเนินการมาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์		$n = 15$			
		$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
7	โรงเรียนของท่านจัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่สามารถนำมาใช้จัดการเรียนการสอนได้ทุกระดับ	4.20	.56	4	ดำเนินการมากที่สุด
8	โรงเรียนของท่านจัดหมุนเวียนครูสอนที่ไม่ครบชั้น ได้อย่างเหมาะสม	4.67	.49	2	ดำเนินการมากที่สุด
9	โรงเรียนของท่านสามารถประสานงานกับโรงเรียนเครือข่ายใกล้เคียงในการหมุนเวียนครูที่มีครูไม่ครบชั้น	3.60	.83	8	ดำเนินการมาก
10	ผู้บริหารโรงเรียนของท่านสามารถนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครูได้อย่างทั่วถึง	4.73	.46	1	ดำเนินการมากที่สุด
11	โรงเรียนของท่านสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.27	.80	9	ดำเนินการมาก
12	โรงเรียนของท่านจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1.47	.64	10	ดำเนินการน้อยที่สุด

จากตารางที่ 10 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน มีรายการที่มีสภาพการดำเนินการมากที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนของท่านสามารถนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครูได้อย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.73$) รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนของท่านจัดหมุนเวียนครูสอนที่ไม่ครบชั้น ได้อย่างเหมาะสม และโรงเรียนของท่านนำภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.67$) และ ($\bar{X} = 4.53$) ตามลำดับ และรายการที่มีสภาพการดำเนินการต่ำที่สุด คือ โรงเรียนของท่านจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 1.47$)

ตารางที่ 11 ผลการสำรวจสภาพการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนา
โรงเรียนขนาดเล็ก ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ด้านการเสริมสร้างความพร้อม
และความเข้มแข็งของโรงเรียน

ยุทธศาสตร์	n = 15			
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1 โรงเรียนของท่านจัดบรรยากาศ ในบริเวณร่มรื่นเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ตลอดเวลา	4.80	.41	2	ดำเนินการมากที่สุด
2 โรงเรียนของท่านปรับปรุง อาคารสถานที่ให้สามารถใช้งานได้ เป็นอย่างดี	4.87	.35	1	ดำเนินการมากที่สุด
3 โรงเรียนของท่านสามารถ ขอความร่วมมือบุคลากรในชุมชน มาช่วยสอนได้อย่างเหมาะสม	4.73	.46	3	ดำเนินการมากที่สุด
4 โรงเรียนของท่านสามารถประสานกับ หน่วยงานอื่นในท้องถิ่นมาช่วย แก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้ ตามความจำเป็น	4.67	.49	4	ดำเนินการมากที่สุด
5 ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ของท่านได้เข้าร่วม ประชุม อบรม สัมมนากับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	4.87	.35	1	ดำเนินการมากที่สุด
6 ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ของท่าน ได้รับการเพิ่มพูนทักษะ ทางวิชาการอยู่เสมอ	4.67	.49	4	ดำเนินการมากที่สุด
7 โรงเรียนของท่านจัดตั้งคณะกรรมการ รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างชัดเจน	4.47	.52	6	ดำเนินการมากที่สุด

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	n = 15			
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
8 โรงเรียนของท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนผู้ปกครองร่วมกันดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน				
ความระบอบอย่างต่อเนื่อง	4.60	.51	5	ดำเนินการมากที่สุด
9 ครูในโรงเรียนของท่านตระหนักและเห็นคุณค่าในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่เสมอ	4.33	.62	7	ดำเนินการมากที่สุด
10 โรงเรียนของท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนผู้ปกครองร่วมกันดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบอบอย่างต่อเนื่อง	4.47	.52	6	ดำเนินการมากที่สุด
11 นักเรียนในโรงเรียนของท่านได้รับการดูแลช่วยเหลือตามสภาพความต้องการและจำเป็นอย่างเหมาะสม	4.73	.46	3	ดำเนินการมากที่สุด
12 โรงเรียนของท่านสามารถบริหารเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.27	.46	8	ดำเนินการมากที่สุด

จากตารางที่ 11 ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียนของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน มีรายการที่มีสภาพการดำเนินการมากที่สุด คือ โรงเรียนของท่านปรับปรุงอาคารสถานที่ให้สามารถใช้งานได้เป็นอย่างดี และ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนของท่านได้เข้าร่วม ประชุม อบรม สัมมนากับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.87$) รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนของท่านจัดบรรยากาศในบริเวณรื้อนเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.67$) และรายการที่มีภาพการดำเนินการต่ำที่สุด คือ โรงเรียนของท่านสามารถบริหารเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.27$)

ตารางที่ 12 ผลการสำรวจสภาพการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนา
โรงเรียนขนาดเล็ก ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม
จากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์	n = 15			
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1 โรงเรียนของท่านประชุมคณะกรรมการ สถานศึกษาเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง	4.33	.49	5	ดำเนินการมากที่สุด
2 โรงเรียนของท่านประชุมผู้ปกครอง เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง	4.00	.85	7	ดำเนินการมาก
3 โรงเรียนของท่านเปิดโอกาสให้ตัวแทน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนา หลักสูตร	3.73	.96	9	ดำเนินการมาก
4 โรงเรียนของท่านประสานงานกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	4.27	.70	6	ดำเนินการมากที่สุด
5 โรงเรียนของท่านและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นร่วมมือกันให้บริการ ทางวิชาการแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง	4.33	.49	5	ดำเนินการมากที่สุด
6 โรงเรียนของท่านได้รับการสนับสนุน งบประมาณในการพัฒนานักเรียน จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด อย่างต่อเนื่อง	4.33	.49	5	ดำเนินการมากที่สุด
7 โรงเรียนของท่านและชุมชนร่วมมือกัน จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์เป็น ประจำทุกปี	4.93	.26	1	ดำเนินการมากที่สุด

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์		$n = 15$			
		$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
8	โรงเรียนของท่านได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดีในการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา	4.60	.51	3	ดำเนินการมากที่สุด
9	โรงเรียนของท่านจัดระบบควบคุมภายในสถานศึกษาเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงได้เป็นอย่างดี	4.47	.52	4	ดำเนินการมากที่สุด
10	โรงเรียนของท่านจัดทำเสนองบประมาณสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน	4.73	.46	2	ดำเนินการมากที่สุด
11	โรงเรียนของท่านคัดเลือกครูและนักเรียนที่มีผลงานปฏิบัติเป็นเลิศไปแสดงในนิทรรศการทางวิชาการร่วมกับโรงเรียนอื่นๆ	3.87	.74	8	ดำเนินการมาก
12	โรงเรียนของท่านสามารถจัดแสดงผลงานของครูหรือนักเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศแก่โรงเรียนเครือข่ายใกล้เคียง	3.73	.70	9	ดำเนินการมาก

จากตารางที่ 12 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน มีรายการที่มีสภาพการดำเนินการมากที่สุด คือ โรงเรียนของท่านและชุมชนร่วมมือกันจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์เป็นประจำทุกปี ($\bar{X} = 4.93$) รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนของท่านจัดทำเสนองบประมาณสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และโรงเรียนของท่านได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดีในการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.73$) และ ($\bar{X} = 4.60$) ตามลำดับ และรายการที่มีภาพ การดำเนินการต่ำที่สุด คือโรงเรียนของท่านเปิดโอกาสให้ตัวแทนผู้ปกครองมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาหลักสูตร และโรงเรียนของท่านสามารถจัดแสดงผลงานของครูหรือนักเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศแก่โรงเรียนเครือข่ายใกล้เคียง ($\bar{X} = 3.73$)

ผลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และศึกษาเอกสาร ตลอดจนการประเมินด้วยแบบสำรวจสภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน สรุปได้ว่า โรงเรียนมียุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี 2552 ประกอบด้วย การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์คุณธรรม นำความรู้ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสทางการศึกษา ขั้นพื้นฐานอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ยุทธศาสตร์กระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้สถานศึกษา และยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา แต่เมื่อพิจารณาแล้ว โรงเรียนยังไม่มีโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ มีปรากฏในแผนปฏิบัติการแต่เพียงข้อความเชิงนโยบายเท่านั้น และมีการปฏิบัติกัน โดยที่ไม่ทราบว่าเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่อย่างใด

สภาพการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบนนั้น เมื่อพิจารณาตามแต่ละยุทธศาสตร์แล้ว กล่าวโดยสรุปได้ว่า โรงเรียนมีแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเป็นระบบและเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน มีการมอบหมายงานให้บุคลากรในโรงเรียนอย่างเหมาะสมตามความถนัด ความรู้ความสามารถ ผู้บริหารมีการนิเทศติดตามผลการสอนของครูอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ โรงเรียนมีการปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการใช้งานและเอื้อต่อการเรียนรู้ ชุมชน ผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาผลการสำรวจสภาพการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า มีการดำเนินการด้านส่งเสริมความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ซึ่งมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ ส่วนด้านการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลจากการสำรวจนั้นสอดคล้องกับการพูดคุยและสัมภาษณ์โดยทีมผู้วิจัย

2. การสร้างรูปแบบและการนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาโรงเรียน ขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบนไปใช้

การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบนที่ทีมผู้วิจัย คณะครู บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียน และวิเคราะห์สภาพในแต่ละยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งในขั้นตอนนี้ ทีมผู้วิจัยใช้เทคนิค A-I-C ซึ่งเป็นกระบวนการประชุมที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ข่าวสารต่างๆ โดยที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะชื่นชมและยอมรับในความคิดเห็นของแต่ละคน (Appreciation) และทำให้ทุกคนมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกัน ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการหรือยุทธศาสตร์ ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Influence) และยังได้ร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อการกำกับ ติดตามและควบคุมการทำงาน (Control) ซึ่งวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน และวิเคราะห์สภาพ ในแต่ละยุทธศาสตร์ในการพัฒนานี้ จะทำให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัด ความต้องการ และศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นกระบวนการระดมพลังสมองเพื่อแก้ไขปัญหาและเสนอแนวทางการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ โดยทีมผู้วิจัย คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 15 คน มาร่วมประชุมเพื่อระดมสมอง เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 โดยมีข้อตกลงว่าจะไม่แสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์ ทุกคนมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกัน ด้วยภาพ ข้อความหรือคำพูด เห็นสภาพของโรงเรียนในปัจจุบันเป็นอย่างไร และอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร อะไรบ้างที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้แนะนำผู้วิจัยร่วมที่จะทำงานร่วมกันเป็นทีมผู้วิจัย จากนั้นได้เสนอเพื่อทบทวนผลการสำรวจและประเมินสภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนและแจกเอกสารดังกล่าวให้ผู้ร่วมประชุมพิจารณา จากนั้นได้ให้ผู้ร่วมประชุมได้วิเคราะห์สภาพปัญหาโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis คือ ให้เสนอปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) และปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ของโรงเรียน ซึ่งสรุปได้ดังตารางที่ 13 และยังได้ร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละยุทธศาสตร์ ดังปรากฏในตารางที่ 14

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ครูได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาจากการเข้าร่วมประชุมสัมมนา การอบรมต่าง ๆ ตลอดจนศึกษาดูงาน 2. โรงเรียนมีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3. โรงเรียนมีห้องประกอบการเรียนต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องดนตรีไทย ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งครูและนักเรียน 4. ครูมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง 5. ครูมีการทำงานเป็นทีม 6. โรงเรียนมีขนาดเล็ก ง่ายต่อการควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล 7. การเก็บรวบรวมความรู้ และสารสนเทศต่าง ๆ เป็นระบบ 8. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 9. ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี	1. ครูและบุคลากรส่วนใหญ่ขาดทักษะและความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ 2. ครูยังขาดความรู้เริ่มสร้างสรรค์ 3. การใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนยังมีน้อย 4. สื่อเทคโนโลยีต่างๆ มีไม่เพียงพอ 5. อาคารเรียนไม่เพียงพอ 6. จำนวนครูมีน้อย ไม่ครบชั้นเรียน
โอกาส	อุปสรรค
1. ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนให้การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนสม่ำเสมอ 2. หน่วยงาน องค์การต่าง ๆ พร้อมให้การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน 3. มีแหล่งการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนจำนวนมาก	1. ครูมีข้อจำกัดเรื่องเวลาในการเตรียมตัวในการสอนเนื่องจากมีภาระงานมาก 2. ระบบอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนเป็นแบบใช้ดาวเทียม ทำให้ช้ามากไม่สะดวกในการทำงาน 3. ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการเรียนรู้

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	จุดแข็ง	จุดอ่อน
ด้านการพัฒนา ระบบวางแผนและ การบริหารจัดการ	1. มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2. มีแผนปฏิบัติการประจำปีเสมอ 3. มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมและพร้อมนำมาใช้ 4. มีการส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูเสมอ เช่น ศึกษาดูงาน อบรม 5. มีการทำงานเป็นทีม	1. ครูมีจำนวนน้อยทำให้มีภาระงานมาก 2. ครูไม่มีความถนัดในการใช้เทคโนโลยี 3. ระบบเทคโนโลยียังไม่เพียงพอและทันสมัย 4. งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการพัฒนา
ด้านการพัฒนา ระบบการเรียนการสอนและการ ประกันคุณภาพ การศึกษา	1. โรงเรียนมีการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2. มีระบบการประกันคุณภาพที่เป็นระบบ	1. ครูไม่ครบชั้นเรียน 2. ระบบอินเตอร์เน็ตของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการสืบค้นข้อมูล 3. ครูขาดความถนัดและทักษะในบางรายวิชา
ด้านการเสริมสร้าง ความพร้อมและ ความเข้มแข็งของ โรงเรียน	1. โรงเรียนมีการปรับและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมการเรียนรู้ 2. มีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอนในโรงเรียน 3. มีระบบช่วยเหลือนักเรียนอย่างครบครันและทั่วถึง	1. บุคลากรมีน้อย 2. ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ไม่เพียงพอ

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จุดแข็ง	จุดอ่อน
ด้านการส่งเสริม การมีส่วนร่วมจาก ทุกภาคส่วน ในการจัดการศึกษา	1. ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความร่วมมือในการทำ กิจกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างดี 2. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน 3. มีการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในการจัดการศึกษา	1. ชุมชน ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ไม่พร้อมที่จะสนับสนุน งบประมาณให้ทางโรงเรียน

หลังจากทราบ จุดแข็ง จุดอ่อนของโรงเรียน รวมทั้งทราบโอกาสและอุปสรรคในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ตลอดจนจุดแข็ง จุดอ่อนของแต่ละยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์แล้ว ผู้ร่วมประชุมซึ่งประกอบด้วย ผู้วิจัย ผู้วิจัยร่วม คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน มีความเห็นตรงกันว่าในการจะพัฒนาโรงเรียน จะต้องเริ่มที่การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนคือครูก่อน เพราะบุคลากรถือว่าเป็นตัวจักรที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นได้ จึงได้ร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบน เพื่อเป็นประเด็นหลักในการกำหนดกิจกรรมและวิธีการในการพัฒนา โดยนำจุดอ่อนของโรงเรียนในแต่ละด้านมาวางแผนในการพัฒนาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ จุดอ่อนในการใช้ ICT ของครูนำมากำหนดเป็นประเด็นในการพัฒนาทักษะความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครูและเพิ่มประสิทธิภาพและปริมาณการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้กับครู ตามยุทธศาสตร์พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ จุดอ่อนในเรื่องของครูขาดความถนัดและทักษะในบางรายวิชา และครูไม่ครบชั้นนั้น ได้นำมากำหนดเป็นประเด็นในการพัฒนาสร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน การหมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัด และการใช้แผนการสอนคละชั้น ตามยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา และยุทธศาสตร์เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน ส่วนจุดอ่อนชุมชน ผู้ปกครองมีฐานะยากจนไม่พร้อมที่จะสนับสนุนงบประมาณให้ทางโรงเรียนนั้น ได้นำมากำหนดเป็นประเด็นในการพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามยุทธศาสตร์

การพัฒนาส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ส่วนจุดอ่อนด้านอาคารสถานที่ที่มีไม่เพียงพอ นั้น เมื่อโรงเรียนได้ดำเนินการตามประเด็นในการพัฒนาต่าง ๆ แล้วก็จะเกิดการพัฒนาและปรับปรุงตามมาพร้อม ๆ กัน

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ที่ได้กำหนดขึ้นร่วมกัน มีดังนี้

1. พัฒนาทักษะความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครู
2. เพิ่มประสิทธิภาพและปริมาณการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้กับครู
3. สร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน
4. หมั่นเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัด
5. บูรณาการการสอนโดยใช้แผนการสอนแต่ละชั้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาจัดการเรียนการสอน

6. ระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

หลังจากได้ข้อสรุปเกี่ยวกับ การวิเคราะห์สภาพปัญหาด้วยเทคนิค SWOT Analysis และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบนแล้ว ผู้ร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้วิจัยร่วม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน คณะครูโรงเรียนบ้านคลองขวางบน จำนวน 7 คน รวม 15 คน ได้กำหนดวัน เวลาในการประชุมครู บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน เพื่อวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบนในรอบที่ 1 ต่อไป

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน รอบที่ 1

ขั้นวางแผน (Plan)

วันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ.2553 ทีมผู้วิจัย คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบน โดยผู้วิจัยได้เรียนเชิญครู บุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน เข้าร่วมประชุมพร้อมกัน เมื่อเริ่มประชุม ผู้วิจัยได้แนะนำผู้วิจัยร่วมอย่างเป็นทางการอีกครั้ง จากนั้นได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ SWOT และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบน พร้อมทั้งแจกเอกสารผลการวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย ปัญหา และอุปสรรคของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน และยุทธศาสตร์การพัฒนา

โรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้ร่วมประชุมได้พิจารณา ร่วมกันเพื่อกำหนดกิจกรรมในการพัฒนาตามแนวทางดังกล่าว ในระหว่างที่ร่วมกันกำหนด กิจกรรมต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยได้ปล่อยให้ผู้ร่วมประชุมดำเนินการกันเองโดยมีผู้วิจัยร่วมเข้าปฏิบัติ กิจกรรมด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะคอยสังเกตอยู่ห่าง ๆ และเมื่อผู้ร่วมประชุม มีปัญหาเกิดขึ้น ก็สามารถ ร้องขอให้ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ไขและให้คำปรึกษาได้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพยายามปล่อยให้ ผู้ร่วมประชุมมีบทบาทในการดำเนินงานอย่างเต็มที่ ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนหรือ มีอิทธิพลใด ๆ เพียงสังเกตดูห่าง ๆ เท่านั้น

สำหรับการดำเนินงานในรอบที่ 1 นี้ ผู้ร่วมประชุมได้กำหนดประเด็นและกิจกรรม ในการพัฒนาโดยเลือกแนวทางในการพัฒนา 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการพัฒนาทักษะ ความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครู ประกอบด้วยกิจกรรมการสำรวจความต้องการ ในการพัฒนาความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ และการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติพัฒนาความรู้ ด้านคอมพิวเตอร์ ประเด็นการเพิ่มประสิทธิภาพและปริมาณการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ในการปฏิบัติงานให้กับครู ประกอบด้วยกิจกรรมการติดตามการใช้คอมพิวเตอร์ในการพัฒนางาน ตามหน้าที่ และประเด็นการสร้างและผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน มีกิจกรรมการพัฒนา แผนการจัดการเรียนรู้ในรูปเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ผู้ร่วมประชุมได้กำหนดตัวชี้วัด ผู้รับผิดชอบ วิธีเก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้สามารถติดตามการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาในการติดตามและทบทวนผลการดำเนินงานร่วมกันในระยะเวลา 2 เดือน และกำหนดวัน เวลาสำหรับการประชุมทบทวนผลการปฏิบัติในวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2553

เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมแล้ว ทีมผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวางแผนร่วมกัน ไปสรุปเป็นแผนปฏิบัติงานดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน ขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบนในรอบที่ 1 และออกหนังสือเวียนให้ครูที่ร่วมประชุม วางแผนนั้น ได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลต่าง ๆ และเมื่อเห็นชอบในรายละเอียดแล้ว จึงได้ ถ่ายเอกสารแนบดังกล่าวแจกให้กับครู เพื่อใช้ติดตามการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบนร่วมกันต่อไป รายละเอียดของแผนการดำเนินการปรากฏในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แผนปฏิบัติงานพัฒนารูปแบบการพัฒนาบุคลากรศึกษาศาสตร์พัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบน รอบที่ 1

ประเด็นการพัฒนา	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
พัฒนาทักษะ	สำรวจความต้องการ	มีข้อมูลความต้องการ	ทีมผู้วิจัย	สัมภาษณ์	คณะครู
ความชำนาญในการใช้	ในการพัฒนาความรู้	ของครู	ครูวิชาการ	สำรวจความต้องการ	
คอมพิวเตอร์ให้กับครู	ด้านคอมพิวเตอร์	ครูร้อยละ 100 เข้าร่วม	ทีมผู้วิจัย	สัมภาษณ์	ครูที่เข้าร่วม
	จัดโครงการอบรม	การอบรมปฏิบัติการ	วิทยากร	สังเกตจากหลักฐานการอบรม	การอบรม
	เชิงปฏิบัติการพัฒนาความรู้		คณะครู		วิทยากร
	ด้านคอมพิวเตอร์		ทีมผู้วิจัย	สังเกต	ครูวิชาการ
เพิ่มประสิทธิภาพและ	ติดตามการใช้คอมพิวเตอร์	มีการติดตามผล	ทีมผู้วิจัย	สัมภาษณ์	คณะครู
ปริมาณการใช้	ในการพัฒนางาน	ภายหลังการอบรม	วิทยากร	ติดตามผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ	วิทยากร
คอมพิวเตอร์	ตามหน้าที่		ครูวิชาการ		
ในการปฏิบัติงาน					
ให้กับครู					

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ประเด็นการพัฒนา	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
สร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน	สำรวจสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีอยู่	มีบัญชีหรือเอกสารแสดงจำนวนและ/หรือชนิดของสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่	ทีมผู้วิจัย คณะครู	สังเกตจากหลักฐานเอกสารต่างๆ	ครูวิชาการ คณะครู
	ร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนในการผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้	ทีมผู้วิจัย คณะครู	สังเกต สัมภาษณ์ สังเกตจากหลักฐานเอกสารต่างๆ	คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง

ขั้นปฏิบัติตามแผน (Act)

หลังจากที่ได้แผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน สำหรับรอบที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยร่วมกับฝ่ายวิชาการของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ได้ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ร่วมกัน คือ การสำรวจความต้องการในการพัฒนาทักษะความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ให้กับครู โดยสอบถามและสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับหัวข้อที่สนใจจะพัฒนาทักษะทางคอมพิวเตอร์ ตลอดจนช่วงเวลาที่สะดวกเข้ารับการพัฒนาจากฝ่ายวิชาการ ผลการสำรวจปรากฏว่า ครูส่วนใหญ่สนใจที่จะพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด (Microsoft Word) โปรแกรมไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยท์ (Microsoft PowerPoint) รวมทั้งการใช้งานอินเทอร์เน็ตและการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ และครูส่วนใหญ่สะดวกที่จะเข้ารับการพัฒนาในตอนเย็นวันอังคารหลังเลิกเรียน ผู้วิจัยร่วมกับฝ่ายวิชาการของโรงเรียนจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการปฏิบัติงาน หลักสูตร 16 ชั่วโมง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงานโรงเรียน โดยจัดอบรมที่ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ทุกเย็นวันอังคารตั้งแต่เวลา 15.30 น. ถึงเวลา 17.30 น. จำนวน 8 ครั้ง โดยสาระสำคัญในการอบรมแต่ละครั้งแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 สาระสำคัญในการอบรมพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการปฏิบัติงานให้กับครู

ครั้งที่	วันที่	เนื้อหา / สาระสำคัญ
1	8 มิถุนายน 2553	การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น
2	15 มิถุนายน 2553	การใช้งานโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด
3	22 มิถุนายน 2553	การใช้งานโปรแกรมไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยท์
4	29 มิถุนายน 2553	การใช้งานอินเทอร์เน็ต
5	6 กรกฎาคม 2553	ทักษะการใช้โปรแกรมและอินเทอร์เน็ตเพื่อการปฏิบัติงาน
6	13 กรกฎาคม 2553	ทักษะการใช้โปรแกรมและอินเทอร์เน็ตเพื่อการปฏิบัติงาน
7	20 กรกฎาคม 2553	การใช้งานจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล)
8	3 สิงหาคม 2553	การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ

หมายเหตุ วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 เป็นวันเข้าพรรษา

เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้าอบรมสะท้อนความรู้สึกด้วยแบบประเมิน AAR (After Action Review) ซึ่งมีข้อคำถามเกี่ยวกับความคาดหวังในการอบรมแต่ละครั้ง สิ่งที่ได้รับเกินจากความคาดหวัง สิ่งที่ไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงการอบรมครั้งต่อไป และแผนการนำทักษะความรู้จากการอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน สำหรับกิจกรรมการสร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอนนั้น พบว่าหลังจากที่ครูได้รับ การอบรมคอมพิวเตอร์ไปแล้วและเริ่มคุ้นเคยกับการใช้งานคอมพิวเตอร์ มีครูบางส่วนได้จัดทำสื่อการสอนโดยใช้โปรแกรมเวิร์ด โปรแกรมเพาเวอร์พอยท์ และมีการนำรูปแบบตัวอักษร รูปภาพมาใช้ ในการผลิตสื่อ รวมทั้งมีการส่งอีเมลล์สื่อการสอนแลกเปลี่ยนกันระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน สำหรับการติดตามการใช้คอมพิวเตอร์ในการพัฒนางานตามหน้าที่นั้น พบว่า ครูมีการจัดทำสื่อการสอนโดยใช้โปรแกรมเวิร์ดและโปรแกรมไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยท์ รวมทั้งในการสรุปรายงาน และการรายงานต่าง ๆ ครูสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการพิมพ์ได้ถูกต้อง และสวยงามมากกว่าเดิม พัฒนางานจากที่เคยใช้การเขียนเป็นการพิมพ์แทน และครูยังได้สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอีกด้วย

ขั้นสังเกตผล (Observe)

จากแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน รอบที่ 1 นั้น ทีมผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต พูดคุย สัมภาษณ์เชิงลึก และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามยุทธศาสตร์ในแต่ละยุทธศาสตร์แล้ว มีข้อค้นพบดังนี้

1. ด้านการพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ หลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์แล้วนั้น เมื่อสังเกตตั้งแต่หลังจากที่ได้อบรมไปนั้นเพียงไม่กี่สัปดาห์ พบว่า ครูให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการใช้คอมพิวเตอร์ เห็นได้จากการที่มีครูบางคนมาฝึกปฏิบัติและใช้คอมพิวเตอร์ในช่วงเวลาที่นักเรียนระดับประถมศึกษาเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ และในช่วงตอนเย็นหลังเลิกเรียน เมื่อสัมภาษณ์ครูที่เข้าอบรม พบว่าครูได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นต่าง ๆ กับเพื่อนครู ทำให้มีทักษะการใช้งานมากขึ้น เช่น ทักษะการค้นหาคำความรู้ และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ดังคำกล่าวของครูคนหนึ่งที่ว่า “ได้เรียนรู้ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์มากขึ้น การใช้คอมพิวเตอร์ง่ายและสะดวกกว่าที่คิดไว้เยอะมาก... รู้จักวิธีการใช้คอมพิวเตอร์มากขึ้น เช่น การสืบค้นข้อมูล” และครูอีกคนหนึ่งยังกล่าวว่า “ส่วนตัวได้ความรู้มากขึ้น มีการพูดคุยการทำงานร่วมกันมากขึ้น... เกิดทักษะในการค้นคว้าหาความรู้” นอกจากนี้ครูอีกคนยังเพิ่มเติมด้วยว่า “ได้รับความรู้ใหม่ซึ่งไม่เคยปฏิบัติมาก่อน... สามารถทำงานได้รวดเร็วขึ้น...” ในส่วนของการบริหาร

จัดสรร พบว่า ครูเกิดทักษะการเรียนรู้โดยเฉพาะทักษะการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง ดังคำกล่าวครูคนหนึ่งที่ว่า “เกิดทักษะมากขึ้นค่ะ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้น มีการทำงานสะดวกขึ้น...” ครูอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “มีทักษะในการเก็บรวบรวมงานไว้ได้อย่างเป็นหมวดหมู่ เป็นระเบียบและระบบมากขึ้น” และครูอีกคนหนึ่งยังกล่าวด้วยว่า “ได้นำไปใช้ทำงาน คือ การรายงานผลการปฏิบัติงาน การสรุปงานต่างๆ...” และครูอีกท่านยังพูดว่า “การอบรมคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนช่วยให้เขาสามารถทำการ e-training เพื่อปรับปรุงผลงานวิทยฐานะชำนาญการพิเศษได้เป็นอย่างดี...” แต่ในการจัดอบรมพบว่า ระหว่างที่มีการฝึกอบรมนั้น มีปัญหาอุปสรรคซึ่งอาจทำให้การเรียนรู้ของครูเป็นไปได้ยากหรือช้าลง เพราะครูยังขาดความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งสังเกตได้จากที่ครูบางคนพูดว่า “เรียนสนุกไม่เครียด แต่อยากให้สอนช้ากว่าเดิมอีก...”

2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา จากการสัมภาษณ์ ครูได้ให้ความเห็นว่า ครูเห็นความสำคัญในการเรียนรู้เพราะว่าสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้มีความทันสมัยและเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ด้วย ดังคำกล่าวของครูคนหนึ่งที่ว่า “การเรียนคอมพิวเตอร์มีความสำคัญมาก เพราะช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพิ่มขึ้น...มีการพัฒนามากขึ้น เพราะก่อนลงมือทำมีบางเรื่องที่ไม่เข้าใจและไม่รู้มาก่อน พอได้เรียนก็เข้าใจ” ครูอีกคนหนึ่งเห็นว่า “การเรียนคอมพิวเตอร์มีความสำคัญมาก เพราะทำให้เรานำความรู้ที่ได้รับเพิ่มมาใช้ในการปฏิบัติงาน การดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี...” นอกจากนี้ครูยังได้รับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการทำงาน รวมทั้งมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูและยังได้รับคำปรึกษาแนะนำจากผู้บริหารด้วย ดังคำกล่าวของครูคนหนึ่งที่ว่า “ครูได้รับการส่งเสริมในการสร้างและผลิตสื่อการเรียนการสอนมากขึ้น เมื่อเรียนคอมพิวเตอร์ทำให้สามารถผลิตสื่อได้สะดวกขึ้น...” และครูอีกคนหนึ่งยังเห็นว่า “ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดความสนุกในการคิดผลิตสื่อการสอนมากขึ้น...” นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อครูได้ผ่านการเรียนคอมพิวเตอร์แล้ว สามารถนำไปใช้ในการสร้างและผลิตสื่อการสอนได้มากขึ้น ดังครูวิชาการให้ความเห็นว่า “ครูมีการผลิตสื่อที่ทันสมัยและสวยงามน่าเรียนมากขึ้นกว่าเดิม...” และยังมี การนำไปปรับและพัฒนางานโครงการ มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาที่ตนเองได้รับมอบหมาย ให้มีข้อมูลครบถ้วนและมีความสวยงามขึ้นกว่าเดิม

3. ด้านการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน จากการสังเกตพบว่า ครูมีการนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการจัดป้ายนิเทศ จัดตกแต่งป้ายนิเทศต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้อย่างสวยงาม ดังคำกล่าวของครูคนหนึ่งที่ว่า “สนุกกับการค้นหาข้อมูล รูปแบบต่าง ๆ มาจัดมุมต่าง ๆ ให้เกิดความสวยงาม และนักเรียนได้รับความรู้...”

และผู้ปกครองนักเรียนที่มารับส่งนักเรียนขึ้นอนุบาลเป็นประจำ ยังให้ความเห็นว่า “โรงเรียนมีการจัดมุมต่าง ๆ ได้สีสันสวยงาม ดูสะอาดน่าอยู่มาก...” กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “โรงเรียนมีการปรับปรุงสถานที่ และบรรยากาศต่าง ๆ ได้ร่มรื่น สวยงาม ขึ้นกว่าเดิม...” กรรมการสถานศึกษาอีกคนยังกล่าวว่า “ชุมชนให้การชื่นชมโรงเรียนว่า มีการพัฒนาสถานที่สะอาด มีการตกแต่งป้ายนิเทศต่าง ๆ ได้สวยงาม...”

4. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา จากการสัมภาษณ์ครูได้ให้ความเห็นว่า เมื่อครูมีความรู้ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์มากขึ้น ก็สามารถที่จะให้คำแนะนำนักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนที่มาใช้งานได้มากขึ้น จนเป็นที่ชื่นชมของชุมชนว่าคณะครูที่โรงเรียนมีน้ำใจ คอยให้ความช่วยเหลือเวลาขอใช้คอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนเป็นอย่างดี และทางโรงเรียนยังได้รับจัดสรรเครื่องคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่จำนวน 10 ชุดจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี แทนเครื่องรุ่นเก่าที่ค่อนข้างชำรุดของโรงเรียนที่มีอยู่เดิม ทำให้คณะครูตื่นเต้น และกระตือรือร้นที่ได้ใช้เครื่องใหม่ ตลอดจนผู้บริหารได้มีการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงห้องคอมพิวเตอร์ใหม่ และมีการติดเครื่องปรับอากาศ ทำให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น จนได้รับคำชมจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนว่ามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนาได้ดีมาก และจากคำพูดของผู้ปกครองที่มาส่งนักเรียนบอกว่า “ลูกเล่าให้ฟังว่าได้เรียนคอมพิวเตอร์ในห้องแอร์ด้วย เย็นสบายดี”

ขั้นตอนสะท้อนผล (Reflect)

จากการดำเนินงานตามการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบนในรอบที่ 1 เป็นระยะเวลา 2 เดือนเศษ วันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2553 ทีมผู้วิจัยและครูได้ร่วมกันสะท้อนผลการดำเนินงานโดยรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต จากการสัมภาษณ์ และจากเอกสารการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคณะยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน พบว่า จากกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ทั้งสิ้น 5 กิจกรรม และมีการดำเนินงานสำเร็จสิ้นไปทั้ง 5 กิจกรรม ได้แก่ การสำรวจความต้องการในการพัฒนาความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ การติดตามการใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ การสำรวจสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่ และร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามทั้งทีมผู้วิจัยและครูมีความเห็นร่วมกันว่า ในระหว่างที่มีการอบรมคอมพิวเตอร์นั้น คณะครูได้มีโอกาสดูคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติในห้องคอมพิวเตอร์ และการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการทำงานต่าง ๆ ได้จริง ทั้งในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน และการรายงานผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น ส่วนกิจกรรมร่วมกันผลิต

สื่อการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ครูต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จึงต้องการให้กิจกรรมดังกล่าว ดำเนินการในรอบต่อไปด้วย

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน รอบที่ 2
ขั้นปรับปรุงแผน (Re – plan)

วันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2553 หลังจากที่ทีมผู้วิจัยและครูได้สะท้อนผลการดำเนินงาน ตามการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้าน คลองขวางบนในรอบที่ 1 ซึ่งมีกิจกรรมที่ดำเนินการสำเร็จ ได้แก่ การสำรวจความต้องการในการ พัฒนาความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ การติดตามการใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ การสำรวจสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่ และ ร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้ ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหาร โรงเรียนได้แสดงความชื่นชมในการพัฒนาของ ครู ให้กำลังใจ และเชิญชวนให้ร่วมกันแสดงความยินดีกับการพัฒนาตนเองของครู ต่อจากนั้น ทีมผู้วิจัยและครูผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันปรับปรุงแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน โดยในระหว่าง ที่ร่วมกันกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยได้ปล่อยให้ผู้ร่วมประชุมดำเนินการกันเองโดยมีผู้วิจัย ร่วมเข้าปฏิบัติกิจกรรมด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะคอยสังเกตอยู่ห่าง ๆ และเมื่อผู้ร่วมประชุมมีปัญหาเกิดขึ้น ก็สามารถ ร้องขอให้ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ไขได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพยายามปล่อยให้ ผู้ร่วมประชุมมีบทบาทในการดำเนินงานอย่างเต็มที่ ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนหรือมีอิทธิพล ใด ๆ เพียงสังเกตอยู่ห่าง ๆ เท่านั้นเหมือนเมื่อครั้งการวางแผนในรอบที่ 1 แต่จากการสังเกตเห็นว่า คณะครูร่วมแสดงความคิดเห็น และมีการแลกเปลี่ยนความคิดและพูดคุยกันมากขึ้น

สำหรับการดำเนินงานในรอบที่ 2 นี้ ผู้ร่วมประชุมได้กำหนดประเด็นและกิจกรรมในการ พัฒนาโดยเลือกแนวทางในการพัฒนา 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการสร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ ในการเรียนการสอน โดยมีกิจกรรมร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้ซึ่งต่อเนื่องจากรอบที่ 1 และกิจกรรม ผลิตสื่อการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมใหม่ที่เพิ่มขึ้นมา และประเด็นใหม่อีก 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นหมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัด โดยมีกิจกรรม คือ ประชุมปรึกษาหารือสำรวจความรู้ความสามารถของตนเอง และจัดตารางสอน การหมุนเวียนการสอนของครู และประเด็นการใช้แผนการสอนคละชั้นของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยมีกิจกรรม คือ ประชุมปรึกษาหารือ ศึกษาดูงาน การสอนคละชั้น และดำเนินการสอนโดยใช้แผนคละชั้น ทั้งนี้ ผู้ร่วมประชุมได้กำหนดตัวชี้วัด ผู้รับผิดชอบ วิธีเก็บข้อมูล และผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้สามารถติดตามการดำเนินงาน ได้อย่างเป็นระบบ

พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาในการติดตามและทบทวนผลการดำเนินงานร่วมกันในระยะเวลา 2 เดือน และกำหนดวัน เวลาสำหรับการประชุมทบทวนผลการปฏิบัติในวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมแล้ว ทีมผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวางแผนร่วมกันไปสรุปเป็นแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดมยทศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบนในรอบที่ 2 และออกหนังสือเวียนให้ครูที่ร่วมประชุมวางแผนนั้น ได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลต่าง ๆ และเมื่อเห็นชอบในรายละเอียดแล้ว จึงได้ถ่ายเอกสารแผนดังกล่าวแจกให้กับครู เพื่อใช้ติดตามการการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดมยทศาสตร์ การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบนร่วมกันต่อไป รายละเอียดของแผน ดำเนินการ ปรากฏในตารางที่ 17

ตารางที่ 1: แผนปฏิบัติงานพัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบน รอบที่ 2

ประเด็นการพัฒนา	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
สร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน	ร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนในการผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้	มีการนำเสนอสื่อการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	ทีมผู้วิจัย คณะครู	สังเกต สัมภาษณ์ สังเกตจากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ	คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง
หมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัด	นำเสนอผลการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	มีการนำเสนอสื่อการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	ทีมผู้วิจัย คณะครู	สังเกตจากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ	คณะครู ผู้บริหาร
ใช้แผนการสอน	ประชุมปรึกษาหารือสำรวจความรู้ความสามารถของตนเอง	มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของคณะครู	ทีมผู้วิจัย คณะครู	สัมภาษณ์ สังเกตจากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ	ครูวิชาการ คณะครู
กระตุ้นของ สทศ.	จัดตารางสอน การหมุนเวียนการสอนของครู	ตารางการสอนของครู การเรียนรู้ของนักเรียน	ทีมผู้วิจัย คณะครู	สังเกตจากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ	ครูวิชาการ คณะครู
	ประชุมปรึกษาหารือ	มีการวางแผนร่วมกัน	ทีมผู้วิจัย คณะครู	สังเกต สัมภาษณ์	ครูวิชาการ คณะครู

ขั้นปฏิบัติตามแผน (Re - Act)

หลังจากที่ได้แผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน สำหรับรอบที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียน ได้มีบันทึกข้อความถึงครูฝ่ายวิชาการของโรงเรียน เกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ที่คณะครูได้กำหนดร่วมกันในส่วนของการสร้างหรือผลิตสื่อการเรียนการสอน โดยกำหนดให้มีการสำรวจสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้ว เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและผลิตสื่อในปีการศึกษา 2553 สำหรับการผลิตสื่อการเรียนนั้น ครูได้ดำเนินการผลิตโดยร่วมกับนักเรียนและผู้ปกครอง และได้สรุปรายงานมายังฝ่ายวิชาการเพื่อพิจารณาแล้ว ซึ่งผู้บริหารได้ให้กำลังใจและขอคิดเห็นกลับไป เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และได้มีการนำเสนอผลการใช้สื่อในที่ประชุม ซึ่งที่ประชุมกำหนดไว้ให้มีการนำเสนอในวันพุธที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2553

ในแผนการดำเนินการ รอบที่ 2 นี้ มีกิจกรรมประชุมปรึกษาหารือสำรวจความรู้ ความสามารถของตนเอง และกิจกรรมจัดตารางสอนการหมุนเวียนการสอนของครู ซึ่งคณะครู ได้มีการพูดคุยและวางแผนตัวบุคคลตามความถนัดและความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล และมีการจัดตารางสอน เพื่อให้ครูได้มีการหมุนเวียนการสอนตามความรู้ความสามารถและความถนัด ส่วนกิจกรรมการประชุมปรึกษาหารือ และกิจกรรมการศึกษาดูงานการสอนคณะชั้น คณะครูได้มีการประชุมและกำหนดให้มีการอบรมพัฒนาเรื่องการสอนคณะชั้น เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสอนคณะชั้น และมีการพาครูไปศึกษาดูงานการสอนคณะชั้น ณ โรงเรียนอนุบาลพรหมบุรี (วัดกุฎีทอง) อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนนำร่องของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องการสอนคณะชั้น ในช่วงเดือนกันยายน 2553 และมาวางแผนในการดำเนินการสอนคณะชั้นในช่วงเดือนตุลาคม และดำเนินการสอนคณะชั้นในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2553 และกำหนดวัน เวลาสำหรับการประชุมทบทวนผลการปฏิบัติในวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

ขั้นสังเกตผล (Re - Observe)

จากแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน รอบที่ 2 นั้น ทีมผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต พูดคุย สัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามยุทธศาสตร์ในแต่ละยุทธศาสตร์แล้ว มีข้อค้นพบดังนี้

1. ด้านการพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ หลังจากมีการสำรวจและร่วมกันสร้างและผลิตสื่อการเรียนการสอนของครู ทำให้ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และ

มีการพูดคุยกันมากขึ้น ครูมีกระบวนการทำงานที่เป็นขั้นตอน เป็นระบบ มีการวางแผนการทำงาน ครูมีความคิดริเริ่มในการที่ผลิตสื่อขึ้นมาเพื่อใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น มีครูคนหนึ่งให้ข้อมูลว่า “ครูมีการตื่นตัวในการที่จะผลิตสื่อการสอนมากขึ้น มีการพูดคุย สอบถามความคืบหน้ากันอยู่เป็นระยะ...” ครูอีกคนเสริมว่า “เนื่องจากครูเห็นว่าผู้บริหารมีการนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด จึงขยันขันแข็งในการเตรียมตัวมากขึ้น...” และในการนำเสนอผลการใช้สื่อการสอนที่ประชุม นั้น ได้มีการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าร่วมรับฟังด้วย กรรมการคนหนึ่งให้ข้อเสนอแนะว่า “ครูสามารถผลิตสื่อได้ดี น่าจะทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น...” กรรมการสถานศึกษาอีกคนยังเสริมว่า “นักเรียนน่าจะตั้งใจเรียนมากขึ้น หากครูใช้สื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ...” ส่วนประเด็นการหมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัดนั้น ได้รับการชื่นชมจากคณะครู ครูคนหนึ่งกล่าวว่า “การสอนคนเดียวทุกรายวิชา นอกจากนักเรียนจะเบื่อครูแล้ว ตัวครูเองก็เบื่อที่จะสอนนักเรียนกลุ่มเดียวด้วย...” ครูอีกคนกล่าวว่า “ครูมีความสุขกับการสอนมากขึ้น เพราะได้สอนในรายวิชาที่ตนเองถนัด...” ส่วนประเด็นการใช้แผนการสอน คละชั้นของ สพฐ. นั้น จากการสังเกต ทำให้ครูมีเวลามากขึ้น ได้มีเวลาทำงานธุรการประจำชั้น ของตนเองและงานพิเศษอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งมีเวลาในการเตรียมการสอนมากขึ้น

2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา จากการสัมภาษณ์ครูได้ให้ความเห็นว่า ครูเห็นความสำคัญในการผลิตสื่อการสอน โดยครูคนหนึ่งกล่าวว่า “การใช้สื่อการสอนทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้น...” ครูอีกคนยังกล่าวว่า “ผลการเรียนของนักเรียนน่าจะดีขึ้น เพราะนักเรียนตั้งใจเรียนเมื่อครูใช้สื่อการสอน...” ส่วนประเด็นการหมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัดนั้น ครูได้ให้ความเห็นว่า “นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น เนื่องจากได้เรียนกับครูหลายคน...” และครูอีกคนยังเสริมว่า “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนน่าจะดีขึ้น เพราะครูมีความถนัดในรายวิชาของตน นักเรียนได้มีโอกาสเปลี่ยนบรรยากาศจากครูผู้สอนคนเดียว เป็นได้เรียนกับครูหลาย ๆ คน...” และจากการสังเกตของผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้สอนมีความสุขในการที่ตนเองได้สอนในรายวิชาที่ตนเองถนัดไม่ต้องสอนทุกรายวิชา จึงตื่นเต้นและตั้งใจในการสร้างและผลิตสื่อการสอนในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบเป็นอย่างดี ส่วนประเด็นการใช้แผนการสอนคละชั้นของ สพฐ. นั้น เนื่องจากเป็นระยะเวลาเพียงเล็กน้อย ที่เริ่มใช้แผนการสอนคละชั้น เพราะเป็นช่วงปิดภาคเรียนจึงทำให้ผลอาจจะยังไม่ชัดเจน

3. ด้านการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน จากการสังเกตพบว่า ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ทั้งเรื่องของการสร้างหรือผลิตสื่อการเรียนการสอน การหมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัด และการใช้แผนการสอน คละชั้นของ สพฐ. ครูคนหนึ่งให้ความเห็นว่า “ครูมีการตื่นตัว และหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ

เพื่อพัฒนาตนเอง และเตรียมการสอน..” ครูอีกคนเสริมว่า “ การดำเนินการของโรงเรียนทำให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นระบบมากขึ้น...” และครูอีกคนยังกล่าวว่า “ การให้ครูสอนตามความถนัด ทำให้ครูมีความสุขในการสอนมากขึ้น” ซึ่งในการให้ครูได้สอนตามความรู้ความสามารถและความถนัดของตนเอง และการใช้แผนการสอนคละชั้น เป็นความต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน แล้วยังส่งผลเรื่องของการขาดแคลนครูของโรงเรียนอีกด้วย จากการใช้แผนการสอนคละชั้น ทำให้นักเรียนมีครูสอนครบทุกชั้น เป็นการแก้ปัญหาการที่ครูไม่ครบชั้นได้เป็นอย่างดี

4. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา จากการสัมภาษณ์ คณะครู ครูได้ให้ความเห็นว่าชื่นชมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของทางโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสร้างหรือผลิตสื่อการเรียนการสอน การหมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัด และการใช้แผนการสอนคละชั้นของ สพฐ. นั้น มีครูคนหนึ่งกล่าวว่า “ในการดำเนินการดังกล่าวนี้ ทำให้คณะครูทุกคนมีโอกาสดำเนินการได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการดำเนินการ...” ครูอีกคนเสริมว่า “มีความสุขกับการทำงานมากขึ้น ที่เคยคิดจะเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด เลิกคิดแล้ว..” และจากการที่คณะครูเห็นความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อม บรรยากาศในโรงเรียน การมีแหล่งเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นในโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงพัฒนาห้องเรียน มีการติดเครื่องปรับอากาศในห้องคอมพิวเตอร์ ห้องดนตรีไทย และห้องพักรู ตลอดจนการจัดหาสื่ออุปกรณ์ต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูในการจัดการเรียนการสอน และการเอางริงเอาจังของทุกคนในโรงเรียนเพื่อต้องการให้เกิดการพัฒนาขึ้น ทำให้ครูทุกคนตั้งใจ และร่วมกันในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยดี ดังคำกล่าวของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ที่ได้มาเปิดงานกิจกรรมนิทรรศการผ่านผ้ากันเปื้อนซึ่งโรงเรียนได้รับการประสานงานจากมูลนิธิดวงประทีปในการเป็นเจ้าภาพจัดการอบรมให้ครูและนักเรียนในเขตอำเภอลาดหลุมแก้ว จำนวน 20 โรงเรียน โดยท่านเขียนไว้ว่า โรงเรียนบ้านคลองขวางบนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการจัดบรรยากาศได้ดี เป็นโรงเรียนที่ “Small and Beautiful”

ขั้นสะท้อนผล (Re - Reflect)

จากการดำเนินการตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ในรอบที่ 2 เป็นระยะเวลา 2 เดือนเศษ วันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ.2553 ทีมผู้วิจัยและครูได้ร่วมกันสะท้อนผลการดำเนินงานโดยรวม ข้อมูลจากการสังเกต จากการสัมภาษณ์ และจากเอกสารการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน พบว่า

๗ กิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ทั้งสิ้น 7 กิจกรรม มีการดำเนินงานสำเร็จไปทั้ง 6 กิจกรรม ได้แก่ การร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้ การนำเสนอผลการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้น การประชุมปรึกษาหารือสำรวจความรู้ความสามารถของตนเอง จัดตารางสอนการหมุนเวียนการสอนของครู ซึ่งในประเด็นนี้ทางคณะครูมีมติที่จะดำเนินการต่อเนื่องตลอดไปจนเป็นนโยบายของโรงเรียน เนื่องจากเป็นที่ถูกใจของคณะครู กิจกรรมประชุมปรึกษาหารือ และมีการส่งคณะครูเข้ารับการอบรมเรื่องการสอนแต่ละชั้นที่จัดโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ณ โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี ศึกษาดูงานการสอนแต่ละชั้น สำหรับกิจกรรมการดำเนินการสอน โดยใช้แผนแต่ละชั้นนั้น เนื่องเป็นช่วงเวลาปิดภาคเรียนจึงเริ่มดำเนินการมาได้เพียงเล็กน้อย จึงทำให้ผลการดำเนินการจึงจะยังไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามที่ทีมผู้วิจัยและครูเห็นร่วมกันว่า กิจกรรมดำเนินการสอนโดยใช้แผนแต่ละชั้นนั้น เป็นเรื่องที่สมควรจะต้องทำต่อเนื่องในรอบการพัฒนาถัดไป เพราะเห็นว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาการเรียนการสอน และยังเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและครูไม่ครบชั้นได้เป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนต่อไป

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน รอบที่ 3
ขั้นปรับปรุงแผน (Re – plan)

วันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 หลังจากทีมผู้วิจัยและครูได้สะท้อนผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ในรอบที่ 2 ซึ่งมีกิจกรรมที่ดำเนินการสำเร็จ ได้แก่ การร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้ การนำเสนอผลการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้น การประชุมปรึกษาหารือสำรวจความรู้ความสามารถของตนเอง จัดตารางสอนการหมุนเวียนการสอนของครู ประชุมปรึกษาหารือและศึกษาดูงานการสอนแต่ละชั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนได้แสดงความชื่นชมในการพัฒนาที่เพิ่มขึ้นของครู ให้กำลังใจและเชิญชวนให้ร่วมกันแสดงความยินดีกับการพัฒนาตนเองของครู ซึ่งถือเป็นการพัฒนาโรงเรียนด้วย ต่อจากนั้นทีมผู้วิจัยและครูผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันปรับปรุงแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน โดยในระหว่างที่ร่วมกันกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยได้ปล่อยให้ผู้ร่วมประชุมดำเนินการกันเองโดยมีผู้วิจัยร่วมเข้าปฏิบัติกิจกรรมด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะคอยสังเกตอยู่ห่าง ๆ และเมื่อผู้ร่วมประชุมมีปัญหาเกิดขึ้น ก็สามารถร้องขอให้ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ไขได้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพยายามปล่อยให้ผู้ร่วมประชุมมีบทบาทในการดำเนินงานอย่างเต็มที่ ไม่เข้าไป

มีส่วนร่วมอย่างชัดเจนหรือมีอิทธิพลใด ๆ เพียงสังเกตดูห่าง ๆ เท่านั้นเช่นเดียวกับเมื่อครั้ง
การวางแผนในรอบที่ 1 และรอบที่ผ่านมา

สำหรับการดำเนินงานในรอบที่ 3 นี้ ผู้ร่วมประชุมได้กำหนดประเด็นและกิจกรรม
ในการพัฒนาโดยเลือกแนวทางในการพัฒนา 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นสร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้
ในการเรียนการสอน โดยมีกิจกรรมร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้ และนำเสนอผลการใช้สื่อการเรียนรู้
ที่ผลิตขึ้นซึ่งต่อเนื่องมาตั้งแต่รอบที่ 1 และรอบที่ 2 เพราะคณะครูเห็นว่าต้องดำเนินการอย่าง
ต่อเนื่อง ประเด็นการใช้แผนการสอนลักษณะของ สพฐ. ประกอบด้วยกิจกรรม คือ ดำเนินการสอน
โดยใช้แผนลักษณะซึ่งเป็นประเด็นต่อเนื่องจาก รอบที่ 2 และมีประเด็นใหม่เพิ่มเติมคือ ระดม
ทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
โรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้ผู้ร่วมประชุมได้ช่วยกันกำหนดตัวชี้วัด ผู้รับผิดชอบ วิธีเก็บข้อมูล และ
ผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้สามารถติดตาม การดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลา
ในการติดตามและทบทวนผล การดำเนินงานร่วมกันในระยะเวลา 2 เดือน โดยกำหนดวัน เวลา
สำหรับการประชุมทบทวนผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนารอบที่ 3 ในวันที่ 14 มกราคม
พ.ศ. 2554

เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมวางแผนแล้ว ทีมผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวางแผน
ร่วมกันนี้ ไปสรุปเป็นแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน
ขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ในรอบที่ 3 และผู้วิจัยได้ออกหนังสือเวียนให้ครู
ที่ร่วมประชุมวางแผนในวันดังกล่าว ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลต่าง ๆ โดยที่สามารถแก้ไข
เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามความจริงที่ได้วางแผนร่วมกันไว้ และเมื่อเห็นชอบในรายละเอียดแล้ว
จึงได้ถ่ายเอกสารแผนดังกล่าวแจกให้กับครู เพื่อใช้ติดตามการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ร่วมกันต่อไป
รายละเอียดของแผนการดำเนินการ ปรากฏในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แผนปฏิบัติงานพัฒนารูปแบบการพัฒนาทรัพยากรการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองขวางบน รอบที่ 3

ประเด็นการพัฒนา	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
สร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน	ร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้	มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครู บุคลากรและนักเรียนในการผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้	ทีมผู้วิจัย	สังเกต	คณะครู
	นำเสนอผลการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้น	มีการนำเสนอผลการใช้สื่อการเรียนรู้ในที่ประชุม	คณะครู	สัมภาษณ์ เอกสารต่างๆ	นักเรียน ผู้ปกครอง
ใช้แผนการสอน	ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการสอน	มีการวางแผนร่วมกัน	ทีมผู้วิจัย	สังเกต	ครูวิชาการ
คลังชั้นของ สพฐ.			คณะครู	สัมภาษณ์	คณะครู
ระดมทรัพยากร	สร้างความสัมพันธ์	มีกิจกรรมร่วมกัน	ทีมผู้วิจัย	สังเกต	คณะครู
เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	ระหว่างโรงเรียนและชุมชน	ระหว่างคณะครู	คณะครู	สัมภาษณ์	ผู้ปกครอง
	ผู้ปกครองและชุมชน				คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นปฏิบัติตามแผน (Re - Act)

หลังจากที่ได้แผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน สำหรับรอบที่ 3 แล้ว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียน ได้มีบันทึกข้อความถึงครูฝ่ายวิชาการของโรงเรียน เกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ที่คณะครูได้กำหนดร่วมกันในส่วนของ การสร้างหรือผลิตสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน โดยครูวิชาการได้มีการกำกับติดตาม ดูแลอย่างใกล้ชิด ตลอดจนผู้วิจัยเองในฐานะผู้บริหารโรงเรียน ได้มีการให้คำแนะนำและคำปรึกษาอยู่อย่างสม่ำเสมอ และมีการส่งครูเข้ารับการอบรมในการสร้างและผลิตสื่อตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้นอยู่เป็นระยะ ซึ่งที่ประชุมคณะครูได้มีการกำหนดวันเวลาที่ให้นำเสนอการใช้สื่อ ในวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2553

ในแผนการดำเนินการรอบที่ 3 นี้ มีกิจกรรมการดำเนินการสอนโดยใช้แผนการสอน ๓ ระดับชั้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องมาจากรอบที่ 2 โดยคณะครูได้มีการประชุม ปรึกษาหารือ พุดคุยถึงข้อดี ข้อเสีย ปัญหา ตลอดจนอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินการสอน โดยใช้แผนการสอน ๓ ระดับชั้น อยู่เป็นประจำ โดยคณะครูได้มีการแสดงความคิดเห็นและช่วยกันหาทางแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เป็นระยะ ๆ โดยผู้วิจัยเองซึ่งเป็นผู้บริหารได้มีการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ เสริมแรงคณะครูอยู่เสมอ โรงเรียนได้ส่งครูเข้ารับการอบรมเรื่องการสอน ๓ ระดับชั้น และพาไปศึกษาดูงานการสอน ๓ ระดับชั้นในโรงเรียนที่ใช้จริงมาแล้ว ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสอน ๓ ระดับชั้นมากยิ่งขึ้น ส่วนกิจกรรมที่เพิ่มใหม่ในรอบที่ 3 คือกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการประชุม เพื่อวางแผนดำเนินกิจกรรมและหาวิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน ไม่ว่าจะเป็น การประสานงาน การขอความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียน ได้ดำเนินการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นสถานที่ที่ชุมชน สามารถเข้ามาใช้ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประชุม เลือกลงต่าง ๆ เล่นกีฬา และจัดงานต่าง ๆ ได้

ขั้นสังเกตผล (Re - Observe)

จากแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน รอบที่ 3 นั้น ทีมผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต พูดคุย สัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามยุทธศาสตร์ในแต่ละยุทธศาสตร์แล้ว มีข้อค้นพบ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนากระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการ หลังจากที่ครูได้ร่วมกันผลิตสื่อเพื่อใช้ในการสอน และได้มีการนำเสนอสื่อที่ผลิตขึ้นพร้อมรายงานการใช้สื่อนั้น ๆ ทำให้ทราบได้ว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อเพื่อใช้ในการสอนเพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาการใช้สื่อที่เหมาะสมมีความสอดคล้องกับเนื้อหามากยิ่งขึ้น ทราบได้จากคำพูดของครูวิชาการที่กล่าวว่า “ครูมีการพัฒนาในการเลือกผลิตสื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหามากขึ้น ผลิตสื่อการสอนที่มีคุณภาพมากขึ้น” ครูอีกคนยังเสริมว่า “ครูได้มีการนำความรู้ทั้งที่ได้จากการเข้ารับการอบรมการผลิตสื่อและการอบรมคอมพิวเตอร์มาใช้ในการที่คิดผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น” ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความชื่นชมและพอใจมากในการดำเนินการของทางโรงเรียน และจากการพูดคุยกับนักเรียน นักเรียนมีความเห็นส่วนใหญ่ชอบให้ครูใช้สื่อในการสอน ทำให้น่าสนใจ ไม่เบื่อการเรียน เป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักเรียนอยากเรียนมากยิ่งขึ้น ส่วนประเด็นการใช้แผนการสอนคลื่นชั้นของ สพฐ. นั้น ครูให้ความเห็นไปในทางชื่นชอบและพึงพอใจในการดำเนินการนี้ จากความเห็นของครูคนหนึ่งกล่าวว่า “การใช้แผนการสอนคลื่นชั้นทำให้ครูมีเวลาเพิ่มมากขึ้น ประหยัดเวลาในการเตรียมการสอนของครู” ครูอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “แผนการสอนคลื่นชั้นได้มีการวางแผนการสอน และขั้นตอนการสอนไว้ให้เรียบร้อยแล้ว ทำให้ง่ายต่อการสอน “ และจากการพูดคุยกับคณะครูทำให้ทราบได้ว่า ปัญหาของการเรียนแบบคลื่นชั้นทำให้นักเรียนได้รับความรู้ทางวิชาการไม่ลึกซึ้ง เพราะเนื้อหาตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนั้นมีมาก ซึ่งจะต้องมีการระดมความคิดและหาทางแก้ไขปัญหานี้ต่อไป ส่วนประเด็นการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนได้รับความร่วมมือช่วยเหลือในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นซ่อมแซมอาคารสถานที่ งบประมาณต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวัน นมโรงเรียน งบประมาณในการจ้างวิทยากรท้องถิ่นจากสภาวัฒนธรรมตำบลลาดหลุมแก้ว และจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 การจัดกิจกรรมกีฬา กิจกรรมวันเด็ก ได้รับความร่วมมือ ที่ดีจากผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ตลอดจนผู้ปกครองเป็นอย่างดี หรือแม้แต่การจัดสรรบุคลากรเป็นครูอัตราจ้าง จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี จำนวน 2 อัตรา

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา จากการสัมภาษณ์ครูได้ให้ความเห็นว่า เมื่อมีการผลิตสื่อเพื่อใช้ในการสอนมาใช้กับนักเรียนแล้วทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้เร็วขึ้น จากคำพูดของครูที่ว่า “เมื่อใช้สื่อการสอนมาสอนนักเรียนทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุก คุณนักเรียนตื่นตาสงสัยสนุกสนานมากขึ้น” ครูอีกคน ยังกล่าวว่า “การใช้สื่อการสอนทำให้การสอนเนื้อหาต่าง ๆ เป็นไปได้เร็วขึ้น” ครูอีกคนยังกล่าวว่า “หากโรงเรียนเราใช้สื่อการสอนและมีการพัฒนาสื่ออย่างสม่ำเสมอ นักเรียนน่าจะมี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น” และจากการพูดคุยกับนักเรียน นักเรียนชื่นชอบที่คุณครูใช้สื่อการสอนมาสอนทำให้นักเรียนสนุก อยากรู้ อยากเห็นในสิ่งที่ครูสอน ส่วนประเด็นการใช้แผนการสอน
 คละชั้น จากการสังเกต พูดคุยและสัมภาษณ์ ครูมีความพึงพอใจมาก เพราะแผนการสอนคละชั้น
 ของ สพฐ. ได้มีการเตรียมเนื้อหา และขั้นตอนรวมทั้งรายละเอียดการสอนมาให้ครูเรียบร้อยแล้ว
 ทำให้ครู มีเวลาในการทำสื่อการสอนอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนมากขึ้น ครูคนหนึ่ง
 กล่าวว่า “การใช้แผนการสอนคละชั้น ทำให้ครูมีเวลามากขึ้น แต่การเรียนรู้ของนักเรียนจะไม่ลึกซึ้ง
 เท่าที่ควร เพราะเนื้อหาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้มีมาก” ครูอีกคนเสริมว่า “ครูต้องรู้จักนักเรียนเป็น
 รายบุคคลให้มากขึ้น เพื่อจะได้แก้ปัญหาของนักเรียนได้ตรงจุด” ส่วนประเด็นการระดมทรัพยากร
 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เมื่อโรงเรียนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์การดำเนินการต่าง ๆ
 ของทางโรงเรียนมากขึ้น ทำให้ได้รับการตอบรับและชื่นชมจากผู้ปกครอง ถึงการดำเนินการต่าง ๆ
 ของทางโรงเรียน เมื่อเดือนพฤศจิกายน ได้เกิดน้ำท่วมโรงเรียน ผู้นำชุมชนและชาวบ้านได้มาช่วยกัน
 ถักน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมโรงเรียนจนได้รับความเสียหายเพียงเล็กน้อย และโรงเรียนยังได้มีการ
 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลหลุมแก้ว
 องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดปทุมธานี เพื่อของบประมาณสนับสนุนในการปรับปรุงซ่อมแซมและ
 พัฒนาบริเวณ ต่าง ๆ ของทางโรงเรียน และได้รับความร่วมมือด้วยดี ทำให้นักเรียนและครูมีแหล่ง
 เรียนรู้ ในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนรู้ โรงเรียนได้รับงบประมาณจากองค์การบริหาร
 ส่วนจังหวัดปทุมธานีในการจัดสรรคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่จำนวน 10 ชุด เพื่อทดแทนคอมพิวเตอร์
 เก่าที่ชำรุด ทำให้นักเรียนได้มีคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการสืบค้นข้อมูล
 อย่างเพียงพอและทั่วถึง และยังได้รับงบประมาณจากสภาวัฒนธรรมตำบลหลุมแก้ว และ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อจ้างวิทยากรท้องถิ่นมาสอน
 ดนตรีไทยให้กับนักเรียนซึ่งเป็นจุดเน้นของทางโรงเรียนอยู่แล้ว ให้ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น
 ไปกว่าเดิม จนมีวงดนตรีไทยที่สามารถแสดงได้ในกิจกรรมทำบุญโรงเรียน วันเด็ก ได้รับ
 ความชื่นชมจากผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างมากที่ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะมีจำนวนนักเรียนน้อย
 แต่ก็สามารถมีวงดนตรีไทยที่ใช้แสดงในงานต่าง ๆ ได้

3. ด้านการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน จากการสังเกต พบว่า
 เมื่อมีการผลิตสื่อเพื่อใช้ในการสอนมาใช้กับนักเรียนแล้ว ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจ
 ได้เร็วขึ้น ได้รับคำชื่นชมจากผู้ปกครอง เพราะจากการที่คณะครูออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ได้มีโอกาส
 พูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียน ได้ทราบข้อมูลจากผู้ปกครองถึงการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้ปกครอง
 ให้ข้อมูลว่านักเรียนได้เรียนสนุกสนานเพราะคุณครูใช้สื่อการสอนมากมาย และยังมีกิจกรรมต่าง ๆ
 ทำให้นักเรียนทำอย่างสม่ำเสมอ ส่วนประเด็นการใช้แผนการสอนคละชั้น จากการสังเกต พูดคุยและ

สัมภาษณ์ ครูมีความพึงพอใจมาก เพราะแผนการสอนคละชั้นของ สพฐ. ได้มีการเตรียมขั้นตอน และรายละเอียดการสอนมาให้ครูเรียบร้อยแล้ว ทำให้ครูมีเวลาในการดูแลและตรวจงานนักเรียน อย่างใกล้ชิดและละเอียดมากขึ้นและโรงเรียนยังได้ส่งครูเข้ารับการอบรมเรื่องการสอนคละชั้น ที่จัดโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่ห้องประชุมโรงเรียนอนุบาล ปทุมธานี ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสอนคละชั้นมากขึ้น และจากการได้พาคณะครู ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนอนุบาลพรหมบุรี (วัดกุฎีทอง) อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็น โรงเรียนนาร่องของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องการสอนคละชั้น ทำให้ ครูได้มีโอกาสซักถามข้อมูลในประเด็นที่มีข้อสงสัย จากผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติมา ทำให้ ครูเกิดความมั่นใจมากยิ่งขึ้นเมื่อได้มีการปฏิบัติจริง ส่วนประเด็นการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา เมื่อโรงเรียนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์การดำเนินการต่าง ๆ ของทางโรงเรียน มากขึ้น ทำให้ได้รับการตอบรับและชื่นชมจากผู้ปกครอง ถึงการดำเนินการต่าง ๆ ของทางโรงเรียน เป็นอย่างดี และโรงเรียนยังได้มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหลุมแก้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี เพื่อของบประมาณสนับสนุน ในการปรับปรุงซ่อมแซมและพัฒนาบริเวณต่าง ๆ ของทางโรงเรียน ทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาและ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาคารอเนกประสงค์ที่ปรับปรุงจนสวยงามและสามารถ ใช้งานได้เป็นอย่างดี ห้องน้ำห้องส้วมที่พัฒนาจนสวยงามสะอาดน่าใช้ สนามกีฬาเป็นลานซีเมนต์ ที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมได้อย่างดี ตลอดจนแหล่งเรียนรู้และ บรรยากาศต่าง ๆ ของโรงเรียน จนได้รับคำชมจากคณะครูจากโรงเรียนอื่น ๆ ที่มาร่วมกิจกรรม กับทางโรงเรียนเป็นอย่างมากว่าเป็น โรงเรียนเล็กแต่สวยงาม (Small and Beautiful) และเกิด การเปลี่ยนแปลงและได้รับการพัฒนาไปมาก

4. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา จากการสัมภาษณ์ ครูได้ให้ความเห็นว่า การผลิตสื่อเพื่อใช้การสอน การใช้แผนการสอนคละชั้น และการระดม ทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ครูได้มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน ประชุม เปรียบเทียบหรือกัน เกิดการทำงานเป็นทีมมากขึ้น ได้การแสดงความคิดเห็น ร่วมมือ ร่วมใจกัน ใน การดำเนินการต่าง ๆ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ครูคนหนึ่งกล่าวว่า “เมื่อต้องดำเนินกิจกรรม หรือทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน ทำให้ครูได้ร่วมทุกข์ ร่วมสุขด้วยกัน เกิดความรักใคร่กันมากขึ้น” ครูอีกคนหนึ่งยังเสริมว่า “ได้ลงมือทำสิ่งต่าง ๆ แล้ว ทำให้รักโรงเรียนนี้มากขึ้นกว่าเดิม อีกหลายเท่า” และการที่ทางโรงเรียนได้มีการประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงาน ต่าง ๆ ทำให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุน ได้รับความร่วมมืออันดีในการส่งเสริม สนับสนุน ในการดำเนินการในการพัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ชุมชน ได้ให้ความร่วมมือ

ในการมาร่วมแรงพัฒนา ทาสีอาคารโรงอาหารของโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหลุมแก้ว สนับสนุนงบประมาณในการเข้าค่ายลูกเสือเนตรนารี เข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม และงบประมาณอื่น ๆ สภาวัฒนธรรมตำบลลาดหลุมแก้วสนับสนุนงบประมาณในการจ้างภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนดนตรีไทยให้กับนักเรียน ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่พร้อมติดตั้ง จำนวน 10 ชุด เพื่อให้นักเรียนใช้ในการเรียนการสอน สนับสนุนงบประมาณจ้างครูอัตราจ้าง ให้โรงเรียนจำนวน 2 อัตรา ทำให้ลดภาระงานของบุคลากรที่มีอยู่เดิมได้มาก และจัดงบประมาณทำลานกีฬาเป็นสนามปูนให้ทางโรงเรียนด้วยงบประมาณสองล้านบาทอีกด้วย ส่วนหน่วยงานต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้จัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนในการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารอเนกประสงค์ จำนวน 200,000 บาท และปรับปรุงห้องน้ำห้องส้วมอีก 75,000 บาท และยังจัดสรรเจ้าหน้าที่ธุรการมาปฏิบัติงานธุรการให้กับโรงเรียน และจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนจ้างวิทยากรท้องถิ่นมาสอนในเรื่องของคนตรีไทยและกีฬาพื้นบ้านอีกด้วย นอกจากนี้กองทุนหมู่บ้าน (หมู่ที่ 6) ยังได้มีการมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนในงานวันเด็กแห่งชาติของโรงเรียน และวัดศรีเขตนันทาราม มอบสิ่งของต่าง ๆ มาเพื่อให้โรงเรียนใช้ในกิจกรรมวันเด็กของโรงเรียน รวมถึงมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนอีกด้วย

ขั้นสะท้อนผล (Re - Reflect)

จากการดำเนินการตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ในรอบที่ 3 เป็นระยะเวลา 2 เดือนเศษ วันที่ 14 มกราคม พ.ศ.2554 ทีมผู้วิจัยและครูได้ร่วมกันสะท้อนผลการดำเนินงานโดยรวม ข้อมูลจากการสังเกต จากการสัมภาษณ์ และจากเอกสารการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน พบว่า จากกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ทั้งสิ้น 4 กิจกรรม มีการดำเนินงานสำเร็จไปทั้งสิ้น 4 กิจกรรม ได้แก่ การร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้ การนำเสนอผลการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้น การดำเนินการสอนโดยใช้แผนการสอนคละชั้น และการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การร่วมกันผลิตสื่อการเรียนรู้ การนำเสนอผลการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้น จากการประชุมคณะครูทำให้สามารถสรุปได้ว่าการสอนของครูหากได้มีการผลิตสื่อ พัฒนาสื่อการสอน และใช้สื่อการสอนเป็นประจำ จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น การเรียนการสอนเนื้อหาสามารถไปได้เร็วขึ้น นักเรียนสนใจและไม่เบื่อหน่ายการเรียน จึงเกิดผลดีต่อทั้งครูและนักเรียน และในการนำเสนอสื่อการสอนของครูนั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดการแข่งขันชิงดีชิงเด่นกันแต่ประการใด แต่เป็นการส่งเสริมให้ครูได้เกิดการพัฒนาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ส่งเสริมให้ครูเป็นผู้ใฝ่รู้พัฒนาตนเอง

อยู่เสมอ ทำให้ครูมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาที่สอนเพราะต้องมีการเตรียมผลิตหรือจัดหาสื่อ มาเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะสอน ส่วนในกิจกรรมการดำเนินการสอนโดยใช้แผนการสอน คละชั้นนั้น เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและครูไม่ครบชั้นได้เป็นอย่างดี ช่วยแบ่งเบาภาระ การเตรียมการสอน ทำให้ครูได้มีเวลาตรวจงานและเตรียมการสอนเพิ่มเติม เพราะแผนการสอน คละชั้นของ สพฐ. ได้มีการเขียนแผนการสอนอย่างละเอียดในแต่ละระดับชั้นและใบงานต่าง ๆ มาให้เรียบร้อยแล้ว เพียงแต่ครูนำมาปรับเพื่อให้เหมาะสมตามสภาพของนักเรียน และยังมีกิจกรรม ให้นักเรียนทำอย่างหลากหลาย หากแต่ปัญหาของการเรียนแบบคละชั้น จากการที่ครูได้ดำเนินการ สอนมาทำให้พบปัญหาที่ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ทางวิชาการไม่ลึกซึ้ง เพราะเนื้อหา ความหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนั้นมีมาก ทำให้ครูสอนไม่ทันหรือไม่ลึกซึ้ง ซึ่งต้องม ีการประชุม ปรึกษาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานี้ต่อไป เพราะการใช้แผนการสอนคละชั้นมีข้อดี และช่วยแก้ปัญหาได้มากสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนกิจกรรมการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กได้เป็นอย่างมาก ทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และเกิดจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการ ทำให้เกิดความรัก ความผูกพันกับโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งที่ประชุมได้สะท้อนผลว่า บุคคลที่มี ความสำคัญที่จะทำให้ชุมชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ มีส่วนร่วมนั้นคือตัวผู้บริหาร เพราะผู้บริหาร จะต้องเป็นคนที่มีวิสัยทัศน์ กล้าคิดกล้าทำ เป็นผู้ประสานงานที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประกอบกับ มีทีมงานที่ดี และเป็นคนที่ทำงานอย่างจริงจัง จนเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งจะนำมาซึ่งความร่วมมือ ก่อเกิดการพัฒนาของโรงเรียนในที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การปรับปรุงและการรับรองรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

วันที่ 14 มกราคม พ.ศ.2554 หลังจากที่มีผู้วิจัยและสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมสรุปผล การดำเนินงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของโรงเรียนบ้านคลองขวางบน รอบที่ 3 ได้สรุปผลการดำเนินงานเรียบร้อยแล้ว ทีมผู้วิจัยและ สมาชิกที่ร่วมประชุมดังกล่าว ได้ร่วมกันสกัดเอาความคิดหลักที่เป็นตัวร่วมสำคัญของผลการปฏิบัติ ตามแผน ตั้งแต่รอบที่ 1 ถึงรอบที่ 3 เพื่อสังเคราะห์เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยมีความเห็นว่าแต่ละยุทธศาสตร์นั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ

- 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ประกอบด้วย พัฒนาทักษะ ความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครู การเพิ่มประสิทธิภาพและปริมาณการใช้เทคโนโลยี

คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้กับครู โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในแต่ละปี
 อย่างเป็นระบบ และมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมเพียงพอและเป็นปัจจุบัน 2) ยุทธศาสตร์
 การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การสร้างหรือ
 ผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน การบูรณาการการสอนโดยใช้แผนการสอนคละชั้นของ
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับ
 การอบรมเพื่อพัฒนา และการนิเทศ กำกับ ติดตามของผู้บริหารอย่างใกล้ชิด 3) ยุทธศาสตร์
 การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน ประกอบด้วย หนุนเวียนการสอนของครู
 ตามความรู้ความสามารถและความถนัด การปรับปรุงสถานที่ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 ของนักเรียน การใช้แผนการสอนคละชั้น และมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครอบคลุม
 ครบทุกด้าน และ 4) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา
 ประกอบด้วย การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

หลังจากที่ได้รูปแบบดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นแผนภาพอีกครั้งแล้วได้สำเนา
 แจกให้กับครูทุกคนได้แสดงความคิดเห็นก่อนที่จะมีการรับรองรูปแบบการพัฒนาคุณภาพ
 การศึกษาดมยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดวันประชุมในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 โดยจัดเป็นการประชุม
 เพื่อขอความเห็นของคณะครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเกี่ยวกับรูปแบบ
 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาดมยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละยุทธศาสตร์ มีดังนี้

ด้านการพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ครูคนหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นว่า
 “เห็นด้วยกับรูปแบบที่ได้พัฒนาร่วมกันนี้ และควรจะมีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่องต่อไปเพื่อให้ครู
 เกิดการเรียนรู้และมีทักษะการทำงานมากยิ่งขึ้น...” ครูอีกคนกล่าวว่า “จากรูปแบบที่วางนี้ มีการ
 แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทำให้ความคิดต่าง ๆ เกิดการต่อยอดเพิ่มมากขึ้น และทำให้ครูมีความสามารถ
 ในการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานมากขึ้น....” ครูอีกคนเสริมว่า “เห็นด้วยกับรูปแบบนี้ เพราะ
 ทำให้ครูทำงานเป็นระบบขึ้น”

ด้านการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ครูคนหนึ่ง
 เห็นว่า “จากรูปแบบที่มีการส่งครูเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานนั้น เป็นการส่งเสริมให้ครู
 อยากที่จะพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น...” ครูอีกคนหนึ่งกล่าวว่า
 “การที่ครูผลิตสื่อการสอนและมีการนำเสนอการใช้สื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้น ทำให้ครูและผู้บริหาร
 ใกล้ชิดสนิทมากขึ้น และทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้น...” ครูอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “จากรูปแบบนี้
 ควรมีการปรับปรุงห้องเรียนของโรงเรียนเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน

แบบคละชั้นให้มากที่สุด...” ครูอีกคนเสริมว่า “เห็นด้วยกับรูปแบบนี้ แต่การสอนคละชั้นต้องช่วยกันหาทางแก้ปัญหา ในเรื่องของเนื้อหาที่จะสอนให้มากขึ้น”

ด้านการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน ครูคนหนึ่งกล่าวว่า “เห็นด้วยที่รูปแบบทำให้ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพราะทำให้เกิดความร่วมมือ มีกำลังใจคอยสนับสนุนเป็นแรงเสริมให้เกิดการพัฒนาต่อไป...” ครูคนหนึ่งเห็นว่า “เห็นด้วยกับรูปแบบนี้ เพราะจากการดำเนินการมา ทำให้โรงเรียนสวยงามและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น” ครูอีกคนกล่าวว่า “เห็นด้วยกับรูปแบบนี้ เพราะทำให้โรงเรียนได้รับคำชมจากทั้งเพื่อนครูต่างโรงเรียนและผู้ที่มาเยี่ยมโรงเรียนเป็นอย่างมาก จึงอยากให้โรงเรียนดำเนินการต่อไป”

ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ครูคนหนึ่งกล่าวว่า “จากรูปแบบที่ได้มานี้ ทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาอย่างมาก” ครูอีกคนกล่าวว่า “การที่โรงเรียนได้ดำเนินการตามรูปแบบนี้ทำให้ชุมชน ผู้ปกครองทราบว่าโรงเรียนกำลังทำอะไรอยู่ และให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเป็นอย่างดี” ครูอีกคนเสริมว่า “เห็นด้วยกับรูปแบบนี้เป็นอย่างมากเพราะทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาขึ้นมาก”

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2554 เป็นการประชุมผู้วิจัยร่วม คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารได้เสนอรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้พัฒนาจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของคณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2553 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2554 โดยนำเสนอรูปแบบพร้อมความคิดเห็นบางส่วนของครูที่มีต่อรูปแบบดังกล่าว และเปิดโอกาสให้ครูได้อภิปรายเพิ่มเติม เพื่อเสริมให้รูปแบบมีความสมบูรณ์และนำไปปฏิบัติได้ หลังจากนั้นผู้บริหารและผู้ที่เข้าร่วมประชุมได้ยอมรับและเห็นชอบรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้พัฒนาร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และร่วมกันชื่นชมยินดีและให้กำลังใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

ประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนา
โรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร ครู และ
นักเรียน

ผู้วิจัยสังเกต สัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครู จากการที่
 ทีมผู้วิจัย คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ได้ร่วมกันดำเนินการ
 พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่ได้วางแผนร่วมกัน พบว่า ครูมีพฤติกรรมการทำงานที่ดีขึ้น มีความรู้
 ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาหลักสูตร การวางแผน การจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการผลิตสื่อ
 การสอน รวมถึงมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ และสามารถนำไปพัฒนาสู่การจัดการเรียน
 การสอนในชั้นเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
 การผลิตการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงเทคนิคและวิธีการสอนต่าง ๆ
 นอกจากนี้ ครูยังมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานและแสวงหาความรู้เพิ่มขึ้น เช่น
 การค้นหาตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ และยังมีการจัดเก็บข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นระบบ
 ตลอดจนมีพฤติกรรมการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มากขึ้น และมีการรายงานผล
 การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบรูปเล่มสวยงามยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาในด้านครู
 แสดงว่ามีคุณภาพ ในด้านการบริหารจัดการ พบว่า ครูมีการทำงานที่เป็นระบบ การทำงานต่าง ๆ
 เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และมีการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งงานและหน้าที่กันอย่าง
 ชัดเจน และมีการสนับสนุนให้ครูจัดเก็บข้อมูลความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สะดวกในการใช้งานทั้งจัดเก็บ
 ไว้ในแฟ้มเอกสารและในคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน และ
 เพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเอง โดยสนับสนุนให้ครูใช้ห้องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียน จากการจัดให้มี
 การเขียนการสอนตามความรู้ความสามารถและความถนัดของครู รวมถึงการใช้แผนการสอนคละ
 ชั้น ทำให้ครูมีความสุขกับการสอน มีเวลาว่างสำหรับเตรียมการสอนหรือผลิตสื่อการสอนมากขึ้น
 และทำงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น และจากการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุน พัฒนาและ
 ปรับปรุงสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนเกิดความสวยงาม ได้รับคำชมจาก
 บุคคลต่าง ๆ ที่มาเยือนโรงเรียน ทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความรักความผูกพันโรงเรียน
 มากยิ่งขึ้นซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาด้านผู้บริหาร สำหรับผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น พบว่า
 นักเรียนมีโอกาสดูแลเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ได้เรียนรู้อย่างสนุก ไม่น่าเบื่อ เนื่องจากครูมีการใช้สื่อการ
 สอนอย่างสม่ำเสมอและมีการพัฒนาสื่ออยู่ตลอดเวลา นักเรียนได้มีโอกาสเรียนกับครูหลายคนเป็น
 การเปลี่ยนบรรยากาศการเรียน และเป็นโอกาสที่ดีของนักเรียนที่ได้เรียนกับครูที่มีความรู้
 ความสามารถตามความถนัดของตนเองทำให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่ นักเรียนเกิดความรัก

และความภาคภูมิใจที่เห็นโรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และมีความสุข จากมีทักษะในการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน

ผลการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปสังเคราะห์ได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นยุทธศาสตร์ต่าง ๆ 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาระบบวางแผนและบริหารจัดการ 2) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา 3) ความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และ 4) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา แต่ละยุทธศาสตร์มีองค์ประกอบสำคัญโดยนำเสนอในรูปแบบภาพตามลำดับ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ มีองค์ประกอบ 6 ข้อ คือ

1.1 การพัฒนาทักษะความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครู ได้แก่ สํารวจ

ความต้องการ จัดอบรม

1.2 การเพิ่มประสิทธิภาพและปริมาณการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้กับครู ได้แก่ การจัดทำสื่อการสอน แผนการสอน การรายงานผลการปฏิบัติงาน

1.3 การจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในแต่ละปีอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย การทำงานเป็นทีม การประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการ

1.4 การมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมเพียงพอและเป็นปัจจุบัน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน สารสนเทศ

1.5 การมีโครงสร้างการแบ่งงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน ได้แก่ คำสั่งมอบหมายงาน และพรรณนางาน

1.6 การสร้างแรงจูงใจขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร ได้แก่ ส่งบุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา พาไปศึกษาดูงาน และการพิจารณาความดีความชอบ ยกย่องชมเชย

ภาพที่ 11 ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา
มีองค์ประกอบ 4 ข้อ คือ

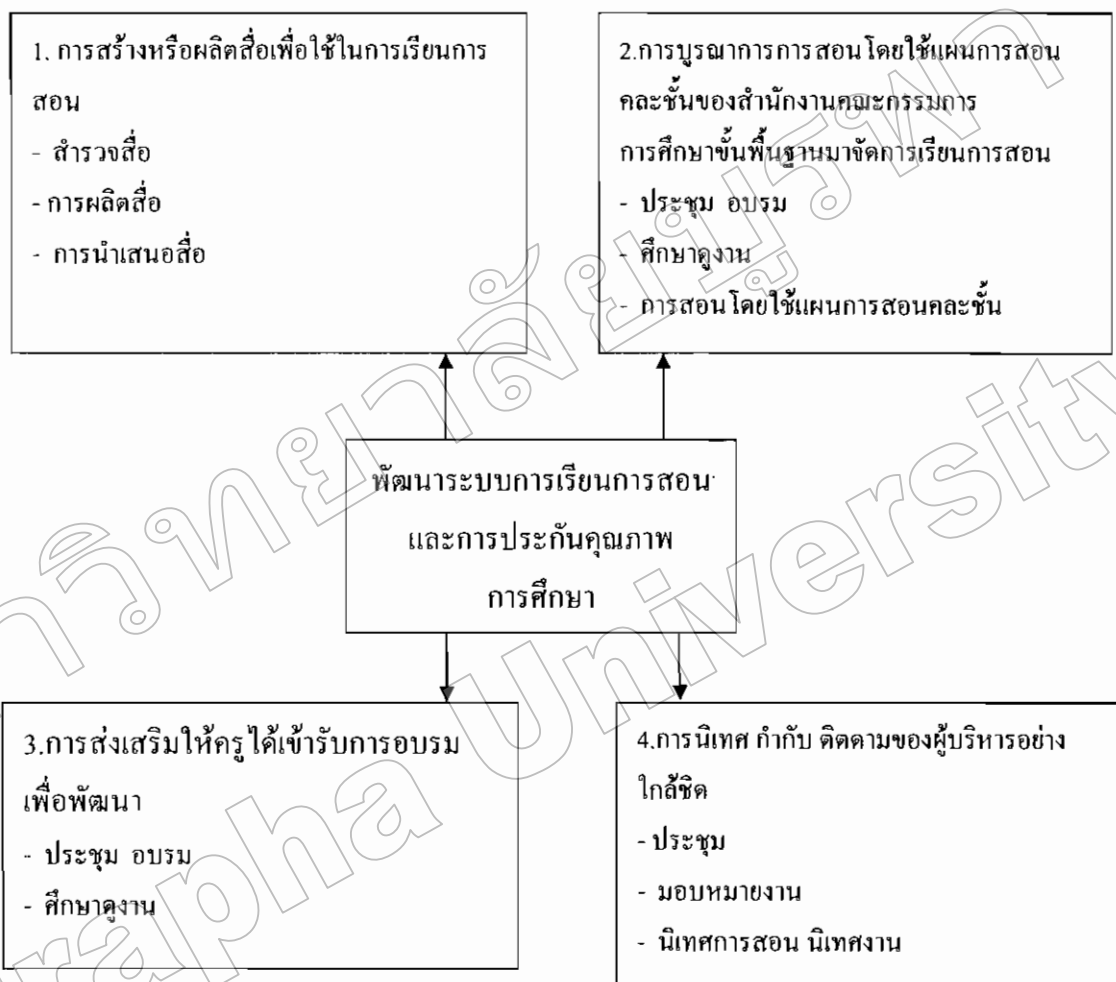
2.1 การสร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ การสำรวจสื่อ
การผลิตสื่อ และการนำเสนอสื่อ

2.2 การบูรณาการการสอนโดยใช้แผนการสอนคละชั้นของสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานมาจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ประชุม อบรม ศึกษาดูงาน และการสอน
โดยใช้แผนการสอนคละชั้น

2.3 การส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนา ได้แก่ ประชุม อบรม ศึกษาดูงาน

2.4 การนิเทศ กำกับ ติดตามของผู้บริหารอย่างใกล้ชิด ได้แก่ ประชุม มอบหมายงาน

และการนิเทศการสอน นิเทศงาน

ภาพที่ 12 ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา

3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน

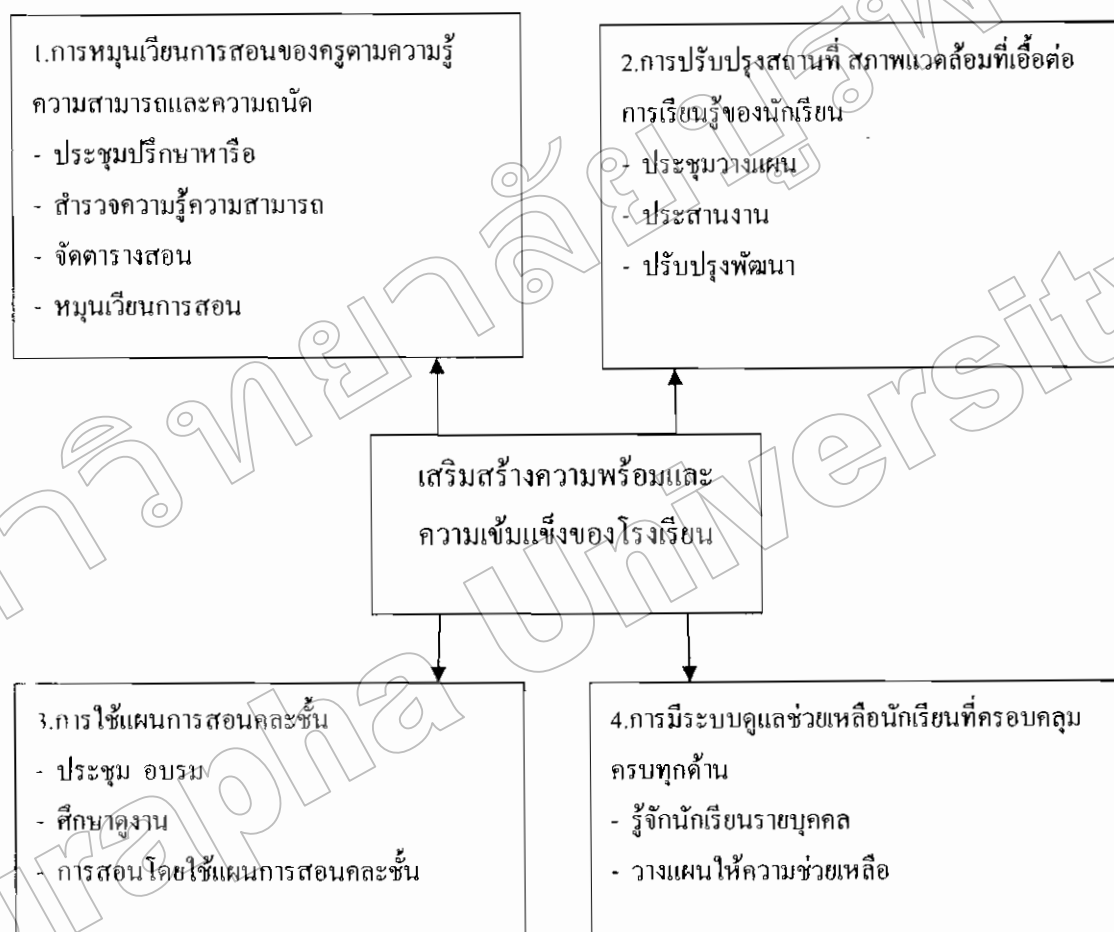
มีองค์ประกอบ 4 ข้อ คือ

3.1 การหมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัด ได้แก่ ประชุมปรึกษาหารือ สัารวงความรู้ความสามารถ จัดตารางสอน และหมุนเวียนการสอน

3.2 การปรับปรุงสถานที่ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ ประชุมวางแผน ประสานงาน ปรับปรุงพัฒนา

3.3 การใช้แผนการสอนแต่ละชั้น ได้แก่ ประชุม อบรม ศึกษาดูงาน และการสอนโดยใช้แผนการสอนแต่ละชั้น

3.4 การมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครอบคลุมครบทุกด้าน ได้แก่ รู้จักนักเรียนรายบุคคล วางแผนให้ความช่วยเหลือ

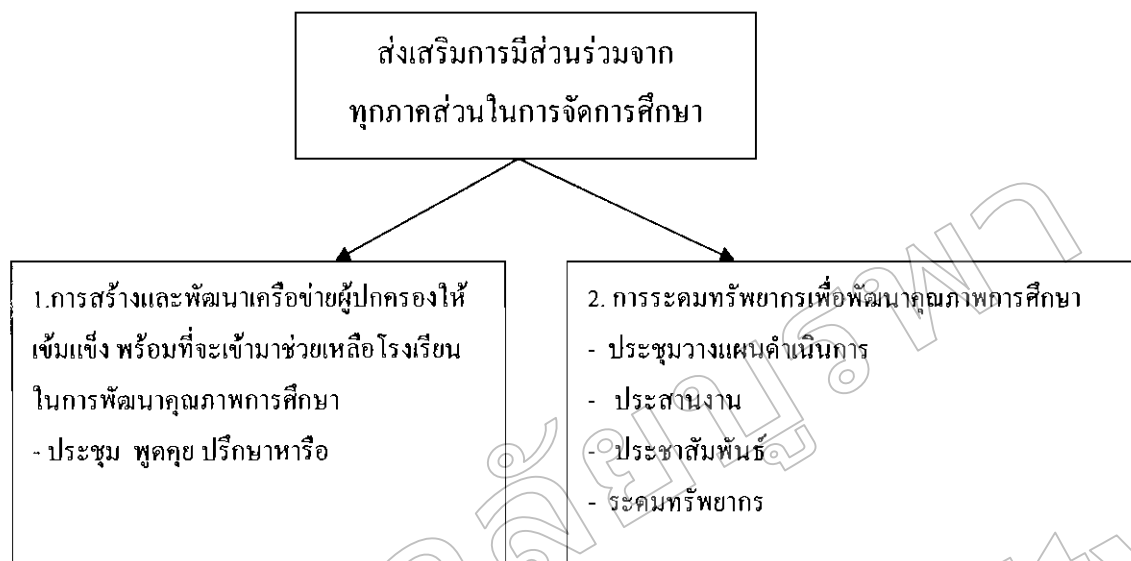

ภาพที่ 13 ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน

4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา
มีองค์ประกอบ 1 ข้อ คือ

4.1 การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเข้ามาช่วยเหลือ
โรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ประชุม พุจฉา ปรึกษาหารือ

4.2 การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ประชุมวางแผน
ดำเนินการ ประสานงาน ประชาสัมพันธ์ และระดมทรัพยากร

ภาพที่ 14 ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

จากการดำเนินการวิจัย การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน
ขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วงจรปฏิบัติการของเคมมิสและแม็คแทกการ์ท (Kemmis &
McTaggart, 1988) นั้นสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์คุณภาพการศึกษาในแต่ละยุทธศาสตร์ได้
ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณภาพการศึกษาในแต่ละยุทธศาสตร์

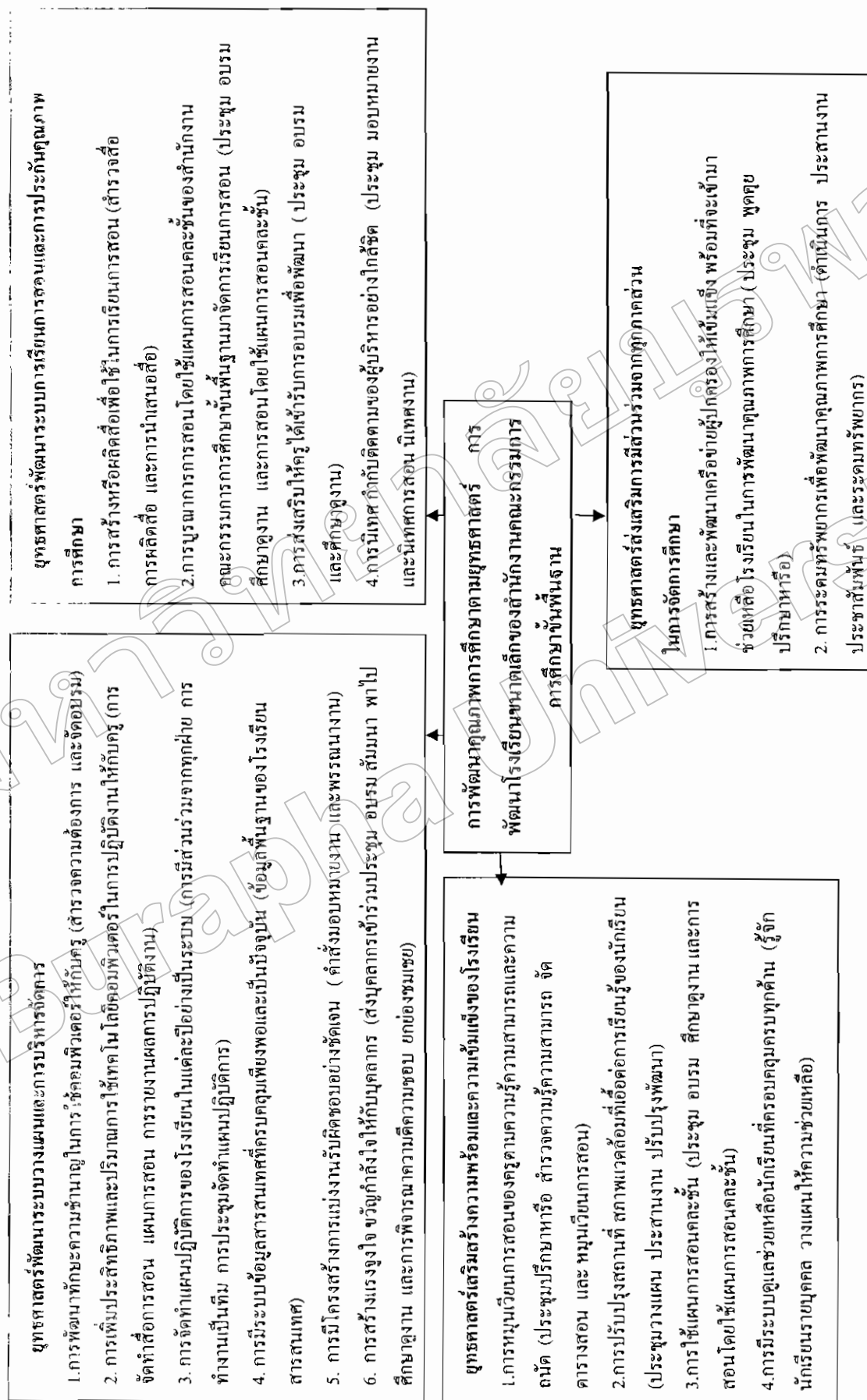
คุณภาพ ที่ ต้องการ	ยุทธศาสตร์	ความสัมพันธของปรากฏการณ์	ปรากฏการณ์ปัจจัย	ประสิทธิผล (คุณภาพ)
ด้าน ผู้เรียน	- พัฒนาระบบการเรียนรู้ การสอนและการ ประกันคุณภาพการศึกษา	-สร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการ เรียนการสอน	เป็นคนที่มีความรู้และมีความ ประสงค์ เป็นคนเก่ง มีความรู้และทักษะที่ จำเป็นตามหลักสูตร และมีความสุข ดูจากมี ทักษะในการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้	-นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ได้เรียนรู้ได้อย่างสนุก เนื่องจากครูมีการใช้สื่อการสอนอย่างสม่ำเสมอ และมีการพัฒนา สื่ออย่างต่อเนื่อง นักเรียนได้มีโอกาสเรียนกับครูหลายคนเป็น การเปลี่ยนบรรยากาศการเรียน นักเรียนได้เรียนกับครูที่มีความรู้ ความสามารถตามความถนัดของตนเองทำให้นักเรียนได้รับความ ความรู้อย่างเต็มที่ นักเรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจที่ เห็นโรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น มี ความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร และมีความสุข ดูจากมี ทักษะในการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
	- เสริมสร้างความรู้ พร้อมและความ เข้มแข็งของโรงเรียน	- หนุนเวียนการสอนของครูตาม ความรู้ความสามารถ	ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการ เรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน สามารถเข้าถึงการใช้เทคโนโลยี ในการ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	-ครูมีพัฒนาหลักสูตร การวางแผน การจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการ พัฒนาหลักสูตร การวัดผลประเมินผล การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสามารถนำไปพัฒนาสู่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ได้อย่างเป็นรูปธรรมและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
ด้านครู	- พัฒนาระบบวางแผน และการบริหารจัดการ	- ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม - ส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการ อบรมเพื่อพัฒนา	ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการ เรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน สามารถเข้าถึงการใช้เทคโนโลยี ในการ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	-ครูมีพัฒนาหลักสูตร การวางแผน การจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการ พัฒนาหลักสูตร การวัดผลประเมินผล การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสามารถนำไปพัฒนาสู่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ได้อย่างเป็นรูปธรรมและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
	- พัฒนาระบบวางแผน และการบริหารจัดการ	- ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม - ส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการ อบรมเพื่อพัฒนา	ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการ เรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน สามารถเข้าถึงการใช้เทคโนโลยี ในการ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	-ครูมีพัฒนาหลักสูตร การวางแผน การจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการ พัฒนาหลักสูตร การวัดผลประเมินผล การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสามารถนำไปพัฒนาสู่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ได้อย่างเป็นรูปธรรมและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 19 (ต่อ)

คุณภาพที่ต้องการ	ยุทธศาสตร์	ความสัมพันธของปรากฏการณ์	ปรากฏการณ์บ่งชี้	ประสิทธิผล (คุณภาพ)
ด้านผู้บริหาร	- พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ - พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา - เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา	- การมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ครบคลุมเพียงพอและเป็นปัจจุบัน - การจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ - การมีโครงสร้างการแบ่งงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน - การสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร - นิเทศกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด - ปรับปรุงสถานที่ สภาพแวดล้อม - การระดมทรัพยากร - การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง	มีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	-มีการทำงานที่เป็นระบบ การทำงานต่าง ๆ เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และมีการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งงานและหน้าที่กันอย่างชัดเจน และมีการสนับสนุนให้ครูจัดเก็บข้อมูลความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สะดวกในการใช้งานทั้งจัดเก็บไว้ในแฟ้มเอกสารและในคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในการทำงานจากการจัดให้มีการเรียนการสอนตามความรู้ความสามารถและความถนัดของครู รวมถึงการใช้แผนการสอนและสื่อต่าง ๆ ทำให้ครูมีความสุขกับการสอน มีเวลาว่างสำหรับเตรียมการสอนหรือผลิตสื่อการสอนมากขึ้นและทำงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น และจากการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุน พัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนเกิดความสวยงาม ได้รับคำชมจากบุคคลต่าง ๆ ที่มาเยือน โรงเรียน ทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความรักความผูกพัน โรงเรียนมากยิ่งขึ้น

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐานได้ ดังภาพที่ 15

ภาพที่ 15 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน